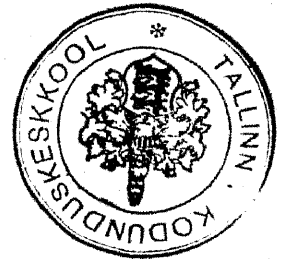

EESTI KESKKOOLI- JA GÜMNAASIUMI- NOORSOO AJAKIRI

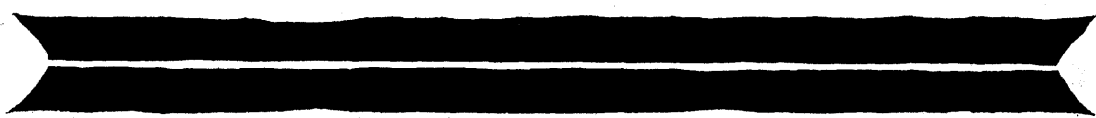
SISU:	<i>Dir. V. Altoa:</i>	Sissejuhatuses
	<i>Rain Rebas:</i>	Uutele radadele
	<i>Jaan Kroos:</i>	Helistaja; Vanaeit munakruusiga
	<i>Orvo Ast:</i>	Kõrgrahnuudel
	<i>Hans Schotter:</i>	Kodumaa hümn
	<i>Ilmar Sikemäe:</i>	Eritelegramm
	<i>Ed. Kansa:</i>	Vikat
	<i>Ea Jansen:</i>	Kaktus
	<i>Ellen Vasemägi:</i>	Päasukese pesa
	<i>Virve Kurg:</i>	Suviptaktikal
	<i>L. Hermann:</i>	Käisime Tallinnas
	<i>Emm Oras:</i>	Kõnelev kana
	<i>Jaan Kroos:</i>	Vihmõhtune kuu
	<i>Johannes Aavik:</i>	Keeleharrastajaile (erinurk)
	<i>Ed. Kansa:</i>	Heinakuhi
	<i>Ruudi Toomsalu:</i>	(Sport) TKSÜ meistrist eesti meistriks (Järgnev seeriakirjutus)

Purilennukiga kõrgusi vallutamas. Tütarlastele;
Kuidas valmistada nägus koolikrae? Koolitüdruk
Eeva. Karikatuure. Ülevaade. Kooli elu.

Nr. 29/30

Sept./okt. 1938

Soodsaim võimalus tellida koguteost

Jaan Tõnisson

töös ja võitluses

Ettetellimistingimused:

1. okt. — 1. dets s. a. brošeeritult — Kr. 6.—, kalingurköites — Kr. 9.—, poolnahkköites — Kr. 10.—, alates 1. detsembrist s. a. brošeeritult — Kr. 8.—, (raamatu kaanehind), kalingurköites — Kr. 11.—, poolnahkköites Kr. 12.—

Eriväljaanne, nummerdatud, J. Tõnissoni autogrammiga varustatud ja luksuslikult köidetud, mida omandada saab ainult ettetellimisel, maksab 50 krooni.

TALITUSE AADDRESS: Ülikooli 15-3, Tartus, telef. 13-49, avatud kella 10—2-ni ja 4—6-ni. Abitalitus: V. Karja 9-22, Tallinnas, telef. 466-39, avatud kella 12-2-ni.

Noorte lemmikäri

ja kõikide

koolikaupade

soodsaim ostukoht on

„Kooli-Kooperatiiv“

Tallinnas, Suur Karja 19. Telefon 456-32

Kes kahtleb, see veendugu!

Kooli-Kooperatiivis müügil ka „Tuleviku Radade“ üksiknumbrid!

SP 1702

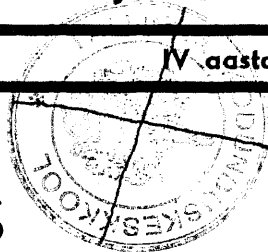

EESTI KESKKOOLI- JA GYMNAASIUMINOORSOO AJAKIRI

Nr. 29/30

6. okt. 1938

IV aasta

SISSEJUHATUSEKS

Üle terve maa on kogunenud noorsugu koolesse, et valmistuda pikaks elumatkaks tuleviku radadel. Noori juhivad tulevikku nende kool, nende kasvatajad ja vanemad. Aga noored ei tohi täisikka võrsunult tallata vaid neid radu, mida käis eelnev põlv. Nad peavad jätkama edasisammumist, nad peavad tungima edasi tundmatuile, veel avastamatuile tulevikumaile. Nad peavad vallutama uusi maid ja alasid homsele inimeskonnale.

Uute teede avastamine eeldab aga oskust ja julgust iseseisvaks tegutsemiseks, sest seal pole enam juhte, pole aitajaid. Sellepärast kasvatagu noored juba varakult võimeid matkaks tundmatuil tuleviku radadel.

Olgu üheks selliseks tuleviku lendudele vajaliseks tiibadeharjutuseks „Tuleviku Rajad“. Edu talle eelolevaks ilmumisaastaks!

Villem Altkoa,
Koolivalitsuse direktor

Uutele radadele

KÄESOLEVA numbriga asuvad „Tuleviku Rajad“ uutele radadele.

Juba neli aastat on ilmunud seda Eesti keskkooli- ja gümnaasiuminoorsoo ajakirja, mitmekordselt on tehtud ümberhinnanguid, avastatud uusi suundi ning sihte.

Kuid hoolimata kõigist muudatusist on selgunud üks: „Tuleviku Rajad“ on ja peavad jääma meie vanema õpilasgeneratsiooni vaimseks avaldamiskohaks, mõttevahetamiseks ning ühtlasi sidemeks kooli, kodu ja õpilaste eneste vahel!

See motiivistik on selgunud just nende nelja aasta vältel, kus tihti suurtes ajakiri ülepeäsmatutes raskustes ajakiri siiski on suutnud jätkata ilmumist.

Ükski ajakiri, millel pole aga huvipinda, ei suuda püsida nelja aastat.

See püsivuse momendil üles ehitatud kaalutus näitab enam kui ükski teine vähem-reaalne, et „Tuleviku Radadel“ on oma kindel koht ja osa meie tänapäeva õpilasnoorte peres, veel enam, et „Tuleviku Rajad“ on seni, hoolimata suurtest puudustest, oma ülesande ikkagi täitnud. Nüüd tahame aga vastu astuda senisest hoopis avaramale olukorrale.

Kes meist ei mäletaks esimesi „Tuleviku Radu“, suureformaadilisi, kaanepildiks kaugustesse tormav purjekas.

Siis tuli muutus. „Tuleviku Rajad“ sulgusid väikesesse kausta, sisugi nendel kitsastel ja täiskiilutud lehekülgedel ei tunginud enam säärastel avarustesse ega suutnud võita niisugust huvipinda kui varem.

Et pakkuda midagi head, tuli kaheldamatult asuda uutele radadele.

Missugused on siis nüüd uued „Tuleviku Rajad“?

Ennekõike välised muudatused. Need hakkavad juba eemalt silma.

Jälle suur formaat, hea paber, värvitrukkis kaas...

Kuid suurima tähtsuse evivad kindlasti sisulised ümberkorraldused, sest

iga ajakirja väärtuse üle otsustatakse ikkagi sisu järele.

Ja „Tuleviku Rajad“ panevad nüüdsest alates rõhku just sisule. On põhimõtteks kasutada võimalikult palju õpilas-kaastööd, kirjutusi õpilaste elust, õpilasorganisatsioonide tegevusest jne.

„T. Radadel“ on õieti kaks peaülesannet: 1) võimaldada õpilastel avaldada kaastööd: artikleid, jututusi, novelle, luuletusi, kriitikat; 2) kasvatada ühise koolinoorsoo ajakirja kaudu ajakirjandusliku oskusega inimesi, kes ka hiljem, pärast kooli lõpetamist tegelikus elus, evivad elastse väljendusviisi niihästi sõnas kui ka kirjas. Sest tugeva kirjutamisoskusega inimene on tänapäeval alati hinnatud.

See ei tähenda vähimalgi määral, et ajakirjal puudub selektsioon ja et iga kaastöö pääseb avaldamisele; „trükkimustaga ristimine“ peab ühtlasi kviteerima ka autori võimeid.

On kurb tõsiasi, et noored tihti ajalehtede ja ajakirjade toimetusi koormavad üle juhuslike kirjutustega, kust otsekohe paistab välja autori pealiskaudsus, vahest isegi hoolimatus käsiteldava aine vastu. Eriti raskesti aga patustatakse luulega, milline ala on seotud eriliste vorminõuetega.

Niisugustest küsimustest peame saama kohe alguses üle!

„Tuleviku Radade“ tegevus ei taha tulevikus olla millestki piiratud: ei majanduslikest ega teistest pidurdavatest põhjustest. On olemas kõikvõlgsed väljavaated selleks, et uued rajad leiavad endile süvendajaid ka seal, kus neid seni pole olnud.

Ning, õpilased, teie sisustage ja ehitage oma ajakirja, tõstes teda välja teiste omasarnaste seast just nende väärtustega, mida evite ainult teie: töö rõõmu, tööjulguse ja hea ning kõiki raskusi ületava lakkamatu tahtega!

Jääb veel vaid üle soovida kõikvõlgseid abistavaid käsi: õpilased, õpetajad, vilistlased — teie kõik saatke kaastööd „Tuleviku Radadele“ ja aidake sillutada uusi radu!

Helistaja

Lind kui pääsend puurist valla,
tuli joostes väikeveli —
võttes astmeid kolm ja neli
trepist alla;
vaevu maad jalg puudutas.

Astuks kui asuurist alla
graatsiaid kolm või muuse neli,
puhkeks kauge kõueheli
pilvilt valla —,
nii see sarm mind puudutas.

Vehkides käes karrast kella
hoogsalt seda helisteli.
Kellast kuuldus hella heli,
kõitvalt hella.
Tõtlev tarm ei puudund tas.

Vanaeit munakruusiga

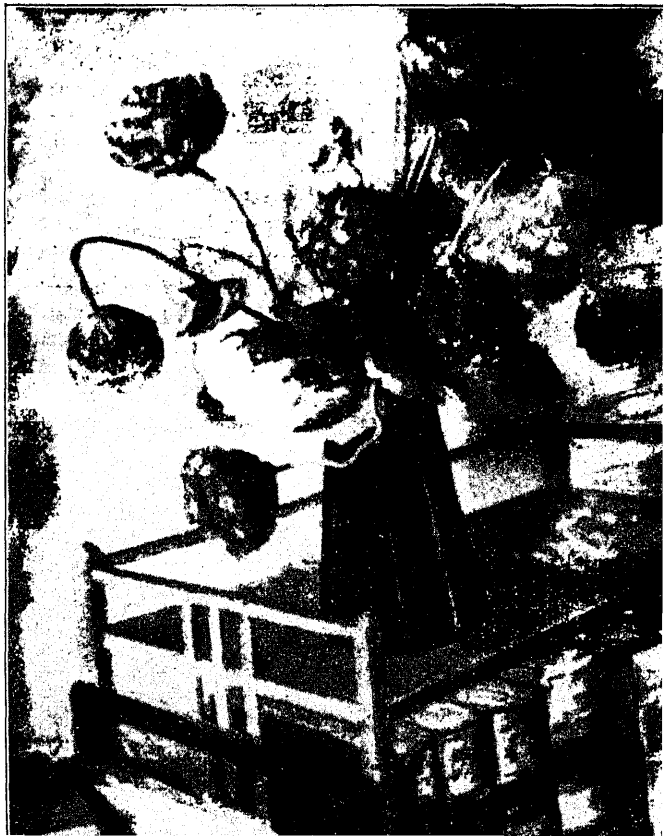
Lupjund sooned
ja puusas pist.
Murejooned
on põske fist.
Närtfind nägu
ja kangund sõrm,
fortsurägu
ning tuht ja põrm.
Selga kava
on rõhund rist,
taga haura
teab pääsu wist.
Hall ja härmas
ta tuhmund juus.
Ärikärmas
kuid keel on suus.
Maatab ilma
sealt räti alt,
wikaid filmi
kaks piidlewad.
Kaupleb, tingib
et lõhkeb truu.
Sendi tingib —
on ostja uus.

Jaani Kross

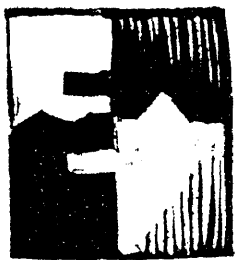
Selle kõliseva kella
tilisev ja hõljuv heli,
kõrguv korda kolm või neli,
mingit hella
keelt mu hinges puudutas.

A. KALMUS

Moonid

Kõrgrahnudel

I olnud veel kesk-
öögi, kui nad asu-
sid teele. Kuid sel-
leks viimaseks, ras-
keimaks pingutu-
seks olid nad vali-
nud täiskuuga öö,
et oleks veidigi ker-
gem leida teed sel-
lel kaelamurdval

rännakul kaljude, järsulõikeliste kuris-
tike ja peagu võimatuina tunduvate kal-
lakute vahel.

Ja päikesetõusuks pidid nad jõudma
üles. Üles tippu tolele tohutule, siiani
veel metsikuks ja trotsivaks jäänud
mäe-massiivile. Raske võitlus ootas
neid, — nad teadsid seda. Aga see
polnud ka nende esimene kalju.

Imelik hiiglane oli see, kellele nad
olid paisanud oma väljakutse. Vaba
oli ta ja naeris põlastavalt kõige
üle. Paljude mäeronijate lemmikuks
oli ta saanud oma suurepärase kujuga,
kuid ta vihkas neid ronijaid. Hommi-
kupäikese esimestes kiirtes sirutus ta
siluett nende tippude suhtes himuraiks
muutunud silmle kondise, ähvardava
rusikana. Ja keskpäeval ei ilmunud ta
üldse nähtavale, tõmbus vaid valgeisse
jahutavasse pilvetombukesisse. Aga
hilisõhtusi romantikuid ta armastas:
neile näis ta tumepunase tundmatut
stiili kriitlossina.

See polnud luksushotell, kust nad
teele läksid, ei, — oli vaid madal palk-
hurtsik, täidetud napilt-napilt heinte ja
mõningate koredade vaipadega. Seinad ja
katus olid päikesest söestunud, palkide
vahed rohkest vihmast ja kastest kõdu-
nenud. Nüüd eemaldusid nad iga sam-
muga sellest viimasest inimasula tähi-
sest, mis jäi nende alla mäekurusse kui
väike lõmitav loomake, üha vähenedes,
üha rohkem kadudes kaljude langeta-
tud varjudesse.

Kahekesi nad olid. Mees käis ees,
jälgides hoolega looduslikku rada,
mille aastate jooksul olid uuristanud
lõpmatud veehulgad ja mida tasanda-

nud nood vähesed elusolevused, kes
kunagi olid sattunud sinna. Vahetevahel
ta kompas oma kepiga eelolevat pinda,
vahetevahel valgustas taskulambiga
kaljumügerikke või hüüdis mõne lühi-
kese, asjaliku sõna oma kaaslasele.
Naine käis mõned sammud tagapool,
pidas silmas eesliikuvat meest ja vilu-
nud mäeronija instinkti ning osa-
vusega hoidus kaldumast tolligi kõr-
vale kord proovitud rajalt.

Tõus oli järsk, äärmiselt raske lah-
tiste ja veerevate kivide tõttu. Kuigi
käidi suure ettevaatusega, juhtus siis-
ki, et mõni arvutuist kividest pääsis
lahti raske rautatud saapa all ja alus-
tas kolinal hüplevat lendu alla süga-
vikku. Igakord, kui suur robin kivide
vahel teatas ühe säärase veerema-hak-
kamisest, pöördus mees, asetas käed
toruks suu ette ja laskis alla orgu ve-
niva murtud häälega karje. Ja samas
jätkus teekond, — vaikiv, märgatav
vaid raudotsaga keppide kõlksudest
vastu kivipõhja ja raskete saabaste ko-
binast.

Tee oli imelikult tujukas. Et võita
suuremat kõrgust ja ületada püstloodis
kaljuseina, langes see vahel kümneid
meetreid, kuni kuskil hakkas vinger-
dama üles piki kaljupragu. Vahel viis
ta sadu meetreid läbi järsu kallaku,
mille laia sileda lindina uuristanud sü-
gavusse kevadine lumegletšer. Ja seda
mööda ta ei läinud mitte vesiloodis,
vaid oli vaevaltmärgatavaks jooneks
sel kaldpinnal. Niisugusel teel tuli lii-
kuda väga aeglaselt, lonkamisi, suru-
des keppi vana gletšeripõhja pehmesse
mulda ja toetudes astumisel jalaga ser-
viti kepile.

Kord sellisel rajal mees libastus. Ni-
risevast lumeveest pehmeks muutunud
muld ei kannatanud välja talle toeta-
tud raskust ja maasse surutud kepp
pääsis hooga välja oma august, vabas-
tades kallaku libisejale. Kiire liigutu-
sega heitis mees enda kõhuli ja surus
sõrmed lahtisesse mulda. Siiski hak-
kas ta aeglaselt libisema. Muld ta all

muutus libedaks poriks ega pakkunud toetuspunkti. Naine oli jäänud seisma kivistisena. Ta teadis, et oli võimatu pakkuda heitlejale abi. Mees libises, poole meetri... meetri. Kuid suutis ületada kriisimomendi ning jäi pidama. Kuuvalgus näitas ta kahvatust, kui ta pöördus naisele julgustavaks naeratu-seks. Kui nad lõpuks jõudsid esimeste kivideni, vaadati korra tagasi. Ühtki kuristikku polnud all. Kuid jubeda vao lõpp veeres nägematusse.

Vahel istuti, kui oli ees mõni suurem raskus. Puhati ja koguti jõudu nagu ikka enne ränka tööd, mitte kunagi pärast. Tunti hästi lihaste ülesütlemist istumisel kohe päale tugevat pingutust. Ja närve pingutaval kohal oli vajalik ka füüsiline värskus.

Nii rännati mitmeid tunde sel ka oma tujukusega šablooniliseks muutaval teel. Kepid kõlksusid, peatusil helen-das sigaretiots. Aeg-ajalt kandus veniv, murtud karje teed mööda alla. Oli juba natuke valge ja varasemad tähed kustusid, kui tuli muutus nende teekonda. Rada lõppes järsu kalju all, mis laia kroonina piiras tervet mäe-tippu. Sääil lamasa esimene suur, krobeline ja nähtamatust tolmust mustunud lumelapp. Kalju tõusis järsu sei-nana, kuid ta oli nukiline ja kandis ronitavuse pitsatit. See oli nende tee raskeim osa. Astmed, millele toetudes võis pääseda üles, olid mehekõrgu-sed ja all oli lõheline kuristik. See osa vallutati täieliku koostöö abil. Mees tõmbas ennast üles käte jõul ja naine juhatas talle, kuhu asetada toe-tuseks jalg. Ja kui mees oli jõudnud järgmisele astmele, ulatas ta kepiotsa kaaslasemale, kes teisest nõrgemana po-leks suutnud tõmmata ennast üles sü-gaviku kohal.

Ülemises osas, eriti järsul ja väheste toetumisvõimaluste kohal möödusid nad kirjast, mis oli raiutud kivisse. See oli üks nimi ja selle all — rist. Mui-dugi. Nad polnud kunagi arvanud, et nad oleksid esimesed sel tipul. Juba teekonna alul teadsid nad täpselt, kui palju läks igal aastal säält üles ini-mesi... ja ka seda, kui palju neid tuli tagasi alla. Eelmisel õhtulgi, kui nad punetavas päikesevalguses seisis ma-dala hurtsiku kõrval ja vaatasid teis-

tele tippudele, nägid nad all lookleval teel tõusmas inimkaravani, kuueliik-melist vist. Kuid need ei tundnud mäe-ronimist. Nad tulid küll kiiresti ja vajaliku ettevaatlikkusega, kuid tulid lärmiga ja halval ajal. Need olid inimesed, kes ei osanud hinnata külma täiskuu valgustenne suurt võitu, tee-konna viimasel osal ja oma jalgade ees tõusvat päikeseketast. Ja seesugu-sed arvukaliikmelised karavanid, — need olidki need, kes jätsid nimesid kaljuseintele.

Viimaks võisid nad uhke rahuldu-sega tõmmata hinge ülal rahnude piiril, väsinutena, kuid täis elamuste-rikast rõõmu ja värsket julgust. Ei peetud enam pikka puhkust, vaid liiguti kohe edasi ruttamisi, mäe tipule vastu naerdes. Neid oli haaranud kärsitus, mis langeb kõikematva laviinina igale mäerõõnile, kes on jõudnud käe-gakatsutavasse kaugusse oma ihalda-tud tipust.

Kuid veel oli ees teed. Ligikaudu pool tundi tõusu. Nüüd oli see aga kerge, nauditav rada. See viis üle suurte, pehmete lumelappide, mööda imelisi-maist kivikujudest. Nad sõlmlesid sam-maste, tornide ja lumes püherduvate kiloomade rägastikus. Mõnel pool tuli suurima ettevaatusega ületada lõhene-nud kivirägastikke, mõnel nukil lei-dus isegi veel kõrbenud, pulstunud rohtu. Ja katkestamatu järjekindlusega liginesid nad eesmärgile.

Pingutuste lõpp tuli järsku. Paari te-rava keeruga ümber tipu tõstis tee nad sellele — otse matemaatilist kõrgus-punkti tähistava kivikünka alla. Nõel-teravaiks jääkristalleks muutunud lu-mest tõusis see rüngas, oli langenud

kaheks ning mõranenud. Üks kahest kivist oli ajahambast muudetud stalaktiitsamba-kujuliseks nõelaks, kuna teine, kõrgem, oli vaid jäänud ümmarguste nurkadega kuubiks.

Selle kuubi olidki nad valinud oma pingutuste kroonijaks. Kohenduti veidi. Seljakotid jäid lumele, kepid nende juure püsti ja paari kiire liigutusega tõmbasid nad endid kahekslangenud kivi vahelt üles.

Siis seisid nad säääl. Viimaks. Seisid mitmetuhande meetri kõrgusel üle merepinna, — kõrgemal teistest ümberkaudseist tippudest, kõrgemal igapäevaseist mõtteist ja püüdmisist; seisid jahedas hommikuhalluses, ootavana algavat päikesetõusu eelmängu.

Taevas nende kohal oli lõõnud helendama. Ühe järsu, üksiku kaljuhamba kohal läikis veel aotäht, teised kõik olid juba kustunud. Nende ümber laius — kaos. Ei olnud mingit udu, kuid nii kaugele, kui nad ulatusid vaadata, polnud näha muud kui halli kosmilist massi, millest kerkisid esile vaid kaks lähemat tippu. Mäemassiivid nende tippude all sulasid lootusetult kaosesse. Nad võisid vaid aimata endi all samasuguseid ürgseid lõhenevad rahne, võisid kaose tihedaimas kohas kujutella madalat orgu ja pikerlust mägestikujärve, võisid ühest kui teisest ähmasest kogust joonistada välja mõne varem vallutatud tipu.

Mõningaid siluette leidis hommikkaares. Need olid lõigatud osava, kuid hullumeelsest mõistusest juhitud käega. Nad olid sakilised, küllakil, reeglipäratud ja proportsioonideta. Kõrgemad ribad silmapiiril näisid olevat välja töötatud tumesinisest terasplekist, lähemad — läbipaistvast materjalist, heledad. Mõned tuhmklaasist lõiked olid poetunud järjest kasvava valgusega otse nende jalgade ette.

Aotähtki oli pikkamisi hääbunud. Kaugeima silueti taga valgus üha suurenes, muutudes kiirgavalt heledaks laiguks. Siluete kõrgeim nukk kaotas oma teravuse, siis kahemõõdulisuse ja lõpuks hakkas helendama kui kuum raud. Ning korraga paiskus taevasse päikest ennustav roheline sammas.

Hinge pidades nautisid mees ja nai-

ne seda vaadet. Käsikäes seisid nad säääl, ja kui päikese esimene kiir murdis endale tee kaosesse, siis — põsk põsel.

Siis algas imeline värvide mäng. Igilumised harjad taamal löid roosakalt helendama, mitmesugused varjud tormasid pää kaotanult läbi kaose, peatudes hetkeks nende tipul ja kadudes jälle järgmisele. Kollased kiired tungisid vihkudena halli hommikusse, põrkasid kaljudele, murdusid tippudel laialikanduvaks valguseks. Tekkis kummalisi udukogusid, imelikemaid varje. Kõikjal kerkis üha sulavast kaosest uusi kontuure ja uusi perspektiive, mis muutsid fantastilise pildi veelgi ebarealsemaks ja segaminipaisatumaks. Ainult nende mäe taga asuv madalmaa püsis endiselt kaoses. See magas veel. Oli ehk tajutav kitsas helendav niit kuskil all, kuid sellegi võis viirastusena manada esile virvendusist hellaks muutunud silm.

Päike soendas. Ka senised külmatoonilised mägede värvid omandasid sooje varjundeid. Kus enne oli olnud hall lumelapp, säääl kiirgas nüüd silmipimestavalt, kus enne oli sirutunud morn must kalju, asetses nüüd pruunes varjes kivi, kummaline oma vormides või — ääretult lihtne. Ja mäejalgade metsa hallikast sinast oli saanud sinakas roheline. Aga need olid ikka mägede värvid: külmadeks jäid nad siiski. Jäi külmaks ka tugev läänetuul, mis on madalmail nii leebe ja hellitlev.

Kiiresti selgines fantastiline pilt. Kuid kulus siiski veel mõni pooltund, mõni pikk, võrratu pooltund, enne kui kõik oli päikeses alasti, — ületamatu oma vormides, aga kaotanud poolkatmatu oleku ärritavuse. Madalmaa oli aegamööda kerkinud nähtavale, järv ja linnake näisid maakaardilt võetuina. Mäemoodustised olid küllalt selged õigeaks visandiks.

See tipp, millel seisid kaks, evis palju helendust, haarates endale teiste väiksemategi harjade päikese. Oli küllalt valge, et näha peenusid neid teineteisse põimunuid.

Naine oli noor, väga noor. Ja mees — vaevalt täisealine. Nad toetusid teineteisele, kumbki asetanud käe ümber teise.

A. KALMUS

Naissaare mets

Naine vaatas alla lõpmatusse vee-revale lausale madalmaale, vaatas vaikivaile lõhestunud rahnudele, kujukundeile, mis vägevate kümneharuliste nõeltena püüdsid küünitada teda põlvedest haarama, mis laiade hiigeljõu kehastistena meelitasid teda hüppama oma pragunenud rüppe. Kummaliselt õonestava jubedustundega nau-tis ta neid vaateid. Ning nagu seesmiselt mingit kaitset vajades surus end mehe ligi.

Aga mees vaatas kaugetele üle mägedele päikese poole, sinna, kust tulid soojad värvid, kust voogas nukurust tekitav pehme valgus, mis embas valgeid lumiseid igatsuste templeid. Ja peene vaistuga tajudes oma vauliste igatsuste ühinemise hetke kaas-lase omadega, ta silitas tänutundes oma sõrmede all kurduvat sooja rinda.

Keskhommikusse oli päike jõudnud tõusta, kui nad laskusid oma elamuste rahnult. Lumel ootasid neid vanad kaaslased — kepid, mis olid viinud neid üle paljudest rasketest kohtadest, ja seljakotid. Söödi veidi ning istuti. Siis vilksatas all rajakesel kuueliikmeline karavan. Nad jälgisid selle liikumist üle gletšeripõhjade. Nähtust võis ot-sustada, et karavan pidi varsti jõud-ma kaljukrooni alla.

Seda ronimist ei tahtnud nad näha. Valmistuti minekule. Lahkumistervitu-seks naersid nad mägedele, viipasid keppidega tipukividele, algas laskumine.

Alla viis neid teine tee. See, mida mööda nad olid tõusnud, oleks liiga järsk olnud laskumiseks. Nüüd pidid nad liikuma valgel vetest libedaks uhitud kivil, millel lootusetult libisesid saapad ja mida mööda sai allapoole vaid roomamisi, kehaga toetudes ki-vile. See oli raske ja väsitav. Kuid vä-hem kui tunniga jõudsid nad siiski kaljujärsandiku alla, viimaste koredade lumesiilude vahele.

Nüüd olid nad mäe teisel küljel. Avanes jälle uusi vaateid. Siiski — nüüd olid nad kahjuks reaalmaailmas, higinel ja väsitaval mäeteel. Ühes kõrg-tipuga oli ka kadunud avarus ja rippu-matuse tunne.

Tee viis aeglaselt ümber kaljude, kivide vahelt vääneldes nende endise raja poole. Kumbki käis vaikides, tegeldes oma mõtetega. Mõlkusid mee-les kauged tipud, tundmatud ja võ-luvad. Imbusid mälestusse endised harjad, kunagised päikesetõusud. Ei jäänud möödumata ka punane, kao-sesse langev ketas ja karmiinsed kivilossid selle ümber. Võttis võimust hell, tuikav lahkumisvalu.

Ülalt mäelt kostis karje, venita-tud, murdunud. Lähima kaljuserva all otsisid nad varju. Aga kivi ei tulnud.

Ja jälle jätkus teekond, vaikiv, märgatav vaid raudotsaga keppide kõlksudest vastu kivipõhja ja raskete saabaste kobinast.

Kodumaa hümn

Kodumaa hümn.

Pühalikult.

Dr. Hans Schotter.

Mu ko-du-maa, mul kõigist kallim sa! Sa o- led

ju mu o- ma maa. Su kal-ju- sind kui

kind- lus kait- seb sind, ka äik- se - tor - mi mu- ral

ta. Küll kan-na- ta - sid rän- galt sa, ent o- led nüüd meil

va- ka maa. Sa üt- se ja kas- va, mu kal- lis ko- du- maa!

Siin esitatud „Kodumaa hümn“ muusika ja sõnad on Gustav Adolfi gümnaasiumi vilistlase dr. Hans Schotteri loodud. Autor on vana Nikolai gümn. õpilane ja tollaegse eestimeelse salaseltsi „Lindanisa“ asutajaid.

Mu kodumaa, mul kõigist kallim sa!
Sa oled ju mu oma maa.
Su kaljurind kui kindlus kaitseb sind,
Ka äiksetormi murrab ta.
Küll kannatasid rängalt sa,
Ent oled nüüd meil vaba maa.
Sa õitse ja kasva, mu kallis kodumaa!

Mu kodumaa, mul kõigist kallim sa!
Ka sinu pojad rinnaga on kaitsmas sind,
Kui meie kodupind saab sõjatormis rünnata.
Kõik mehed, relvad kätte nüüd
Ning kostku meie lahinghüüd:
Sind kaitsma, sind kaitsma,
Me kallis kodumaa!

Mu kodumaa, mul kõigist kallim sa!
Kui võitluses pean langema, siis kaitseb mind
Su püha emapind, su kerge muld, mu kodumaa.
Ja kellahelin üle maa
Veel kostab minu lauluna
Sind kiites, mu armas,
Mu püha kodumaa!

ERITELEGRAMM

PÜHAPÄEVA hommikul nägin und. Sind ma ei näinud, aga sa olid olemas.

Tulin väljast ja sisenesin majja. See oli aed, kust ma tulin, rohi ja põõsad päikese-
paistest heledad ja sätendavad. Aga seda sära ma nägin ähmaselt, sest mõtteis oli keegi,
kes pidi tulema ja keda ootasin.

See maja, kuhu sisenesin, oli suur ja ruumikas. Ma läksin kiiruga läbi tubade, mida
oli palju, nagu tahaksin vaadata, kas kõik on korras. Aga ma teadsin niigi, et kõik on
korras, ega uurinudki põhjalikult, ainult ruttasin läbi tubade — mõtteis keegi, keda
ootasin siia majja. Aga niipalju ma nägin, et kõigisse tubadesse paistis päike, et nad olid
laiad, kõrged ja rõõmsavärvilised.

Kui ma olin lipanud ruumid läbi, astusin rõdule, mis oli kõrge ja kust paistis kaugele.
Sealt pidid paistma viljaväljad ning metsasalud ja eemalt mäenukid. Ma ei vaadanud neid,
vaatasin nagu neist üle, sirutasin käed kuidagi õnnistavalt üles ja laulsin nagu pastor:
„Olgu tervitatud sinu sissetulemine minu majja, oo Asta-Atsi!“

Siis ärkasin. Väljas oli udune ilm. Olin maganud selili, käed sirutatud kukla taha ja
sõrmed pandud risti.

Ilmar Sikemäe

ED. KANSA

Vikat

„Küll on minul palju tööd!“
kurtis vikat,
„päevad pikad,
tibatillukesed ööd!
Niitja armu ka ei anna,
löe külge seob mu kanna,
tahub, luisuga mind taob,
hoope lugemata laob!
Näed, kui tuleb, kohe kardal

Vat kus varda
elu ilus!
Suve läbi sirevil ja
laiskleb aina laka vilus!
Talvel sasib veidi vilja,
seda töödki nüüd tal vähe:
vaatab pealt, kui peksab masin!

Inimeste juurest näiteid
täna tooma ma ei lähe:
neil on varuks vastuväiteid.
Teiste vaev on meile kasin.
Omas töös me näeme tonti,
teiste töö ei riku konti!

Ea Jansen
Rühmitusest „Elbumus“

Kaktus

Igikuivade kuldsete kõrbede hõngu
ja aimusi Aafrikast mulle sa tood.
Sügisvihmades vettinud mõtetelõngu
sa säravaiks unelmaiks lõunamaast
kood.

Püramiidide, sfinkside iidsete varje
oaaside lopsakust manad sa mul'.
Sügishallusest nagu flamingode karju
ma silmaksin pilkude liueldes sul.

Isa Niiluse, jõgede kuninga koha,
krokodillide ilgus kui ümbritseks sind,
sind, vangistet kaktus, sa igatsev üha,
sust kõneleb Aafrika, kodumaa pind!

SÕDA JA RAHU...

Pääsokese pesa

PEREMEES seisis katuseräästa all ja piilus üha ülespoole. Perenaine, kes karjapoisiga laudast tuli, lüpsinõud käes, märkas seda ja küsis:

„Sooh! Jaak, mes imet sa tiid, et sinna ülespoole kaed enne?“

„Medäs ikke tettä! Kae, pääsokese, sunniku, tennu räästasse pesa, nüüd muudkui saina enne kireva, õkva kui küüdi sälg!“

„Kae viil kos asi! Tillukese tsirgukese teese, mes nad sul ära ei tii. Mes sas' kavatsed teta tolle pesaga?“

„Mes? Ah pesaga vai? Kae, õkvalt lõhun maha!“

„Mes'and, lase olla päälegi! Mas sas' ikke noile ära tiid. Lase elävä!“

„Ei noh! Kos sa sellega! Poig tulep kojo, noor preilna ütten, messa mõtled, kohegi ei kõlba sihuke asi.“

„Lase'nd olla! Muna joba munetu, pesa ehitatu, äkki om viil noore tsirgusehen ka!“

„Ah, mes sina ka tead! Juku!! Karjapois, too ütts õge suur ridev. Ma kae perra, mes sii tähendab, sihukese lurjuse omma nii pääsokese!“

Juku sammus aegapidi ritva tooma.

„Rutembide! Rutembide, karmantsik!“ hõikas peremees Jaak ja toppis piibunosu omakasvatatud tubakat täis. Mõnusalt tõmbas maph-maph-maph, ja laskis rõngastena õhku halli suitsu, mis natuke keerles ja varsti haihtus.

Juku aga otsis ikka parajat ritva, sest ta kartis perenaise pilku, mis välgahtas selle silmis, kui peremees käskis minna ritva otsima. Võib-olla perenaine ei pane siis temale enam võid leivale, kui ta peremehele ruttu ridva viib. Vargsi piilus ta peremeest, kes oli mõttesse süvenenud.

Aeglaselt hakkas Jaak sammumakke poole. Järsku seisatas ta, lõi käega laksti laubale ja läks suure kiiruga tupp. Juku ohkas kergendatult: „Möödas! Pesa jääb ometi lõhkumata.“

Toas oli aga liikumist. Peremees kamandas sulast hobust rakendama ja perenaine andis peremehele puhta särgi

asemele oma särgi, ise kogu aja vadistades:

„Oh sa imetegu küll, kae, läits omõti meelest är. Pane nüüd rutto hame selgä, muido jääd viil hildas sedasi! Kae sis!“

„Kuule, Kadri, sii pole mio hame, sii om õkva sio hame! No mes sa vi-gurdad sedasi! Ma mõtli kohe, et nüüd räägib seni, kui räägib mulle naiste hame.“

„Kae hullu! Vot, siin om sio hame. Pane nüüd rutto selgä!“

Vaevalt sai Jaak särgi selga, kui väljast kuuldus koerte haukumist ja laia mehenaeru. Perenaine läks jook-suga vaatama, kes seal tuli.

Peaegu kahvatudes hüüdis ta:

„Heldeke! Hannes! Papa pidi sulle õkva prõlla vastu minema nakkama. Võeh, heldeke! Õkva nii läits meelest är. Mäherduse rongiga sa pidid tulema?“

„Pole vaja, mutikene, olen juba kodus!“

Nüüd tuli ka Jaak tagakambrist välja, kaed püksitaskus ja puhas särk seljas.

„Tere ka, tere jah! Kae, eit, kuri-vaim, andis mede puhta hamme asemele oma hamme. Nakassi säлга ajama ja kaesi, et mes tuu om, kae perra, õi-gede, see ju puha naiste hame! Haa-haa-haa!“

„Oi teid! Olete ikka veel niisugused nalja-vanad, et muudkui naera enne. See siin ongi minu kihlatud mõrsja, Liina Münt — ja need on minu isa ja ema!“

Neiu noogutas natuke nipsakalt ja pööris suunurgad veidralt allapoole.

„Liina, läheme siis tupp! Ole hea!“

Hannes tegi käega suure velba, mille peale neiu tips-tips oma kitsas tumesinises kostüümis ukse poole sammus. Uksel peatus ta veidi, krimpsutas nina ja astus edasi.

„Noh,“ algas Hannes, „kuidas sulle meeldib minu kodu?“

„Ei tea, ma pole harjunud maal

Tee viib sügisesse...

Hford negatiiv

elama. Mulle aga ei meeldi see ümb-
rus, samuti ei meeldi mulle see mur-
rak, mida siin räägitakse.“

Hannes ohkas, vaatas kurvalt aknast
välja ja raputas murelikult pead.

„Aga minu vanemad? Meeldivad nad
sulle?“

„Ei! Mulle ei meeldi siin õieti mitte
midagi. See kõik on siin nii igapäevane
ja ma olen tüdinud igapäevasest. Üt-
lesin sulle juba varemalt, et ma...“

„Siis ka minust tüdinud?“

Tüdruk ei vastanud. Samas astus
Jaak sisse ja kutsus neid oma uut
õunaaeda vaatama.

„Eit muretseb süvvä, läame õge ja
kaeme vastset uibo-aida.“

Jaak, Hannes ja Liina-preili läksid
aeda vaatama. Veranda ligidal, seal,
kus oli pääsukese pesa, hakkasid nad
vestlema. Parajasti, kui Hannes ja
Jaak olid elavas vestluses, laksatas mi-
dagi taadi paljale pealaele. See oli pää-
sukese „visiit“. Jaak läks vihast rohe-
liseks, linnapreili aga pahvatas laginal
naerma. Jaak läks tuppja ja ka Hannes
Liinaga.

Esimene töö, mis Jaak sellel õhtu-
poolikul ette võttis, oli pääsukese pesa
mahalõhkumine. Suures raevuhoos jät-
tis ta pesa risud sinna paika kogu pu-
runenud munadega.

Peale lõunasööki läksid Hannes ja

Liina-preili aeda. Siis juhtus aga, et
nad möödusid purustatud pesast ja
Liina küsis:

„Mida see siis tähendab?“

„Isa lõhkus pesa maha.“

„Sinu isa?“ kilkas Liina. Vihasena
pöördus ta kannapealt ringi ja kadus
tuppa.

„Milline hirmus maakolgas! Kuhu
ma olen sattunud? Millised inimesed!
Jalamaid lähen ma siit minema!“ nuuk-
sus Liina.

Kõik olid hämmastunud. Liina aga
sammus üle õue maanteele ja sealt
rongile. Pääsukese pesa polnud ainu-
ke põhjus, mis sundis teda minema,
vaid neid põhjusi oli rohkem. Esiteks
oli enne maale sõitu Hannesega sõna-
vahetus, mis kujunes päris ägedaks,
siis ei meeldinud talle see koht, kus
elasid Hannese vanemad, ja hädasid
tuli järjest juure. Eks see ole vana asi,
et kui üks häda on käepärast, siis tei-
sed tulevad iseenesest...

Ja kui Liina väike kogu kadus aia-
nurga taha, sõnas vana Jaak:

„Vot kus pääsokese reod, rikseva
är mo plaani. Nii omma ne linna tü-
tarlatse. Õrna nagu mädamuna. Putu
veidike külge, ses läheb lõhki. Jaa,
rikas ta jo olli, aga läits!“

Kõik kolm õhkasid nagu ühest suust.

Suvipraktikal

AMETNIKE suureks rõõmuks saab kontori suur seinakell varsti neli.

Igaüks hakkab oma tööd kokku panema. Võrreldakse seinakella aega oma käekellaga: „Imelik küll! Hommikuti on päris kena, et kell on siin 10 minutit taga, aga õhtul see juba raevustab. Nüüd võiks ometi minutigi ees olla, et...“

„Kus on punane kassa-order?“ müriseb range direktori hääl teisest ruumist.

„Andsin selle eile teile, õigemini panin ta teie lauale. Minu käes igatahes enam pole,“ vastan pädevalt.

„Aga minu käes teda ka pole. Tehke otsekohe ära kiri! Kuhu te ta küll panite? Saatsite ta vist postiga minema. Ja muidugi, ilma minu märkusetä, nii et peakontor saadab jälle memorandumi.“

„Oh, ega see asi nii hull ole,“ tröösitib mind keegi vanem ja elutargem kaasametnik. — Ta on meie kooli vilistlane, võtab kõik noomitused ja seletused külma rahuga vastu ja iga temale esitatud küsimuse puhul sõnab veidi maamehelikult „keda?“ — „Küllap seegi kassatäht on „sakste“ käes; siin on aga orderite raamat, kust võite ära kirjaks paberit võtta.“ Natuke tase mini: „Nüüd jälle viimasel minutil see korraldus! Pole enam mitu päeva täpsel ajal koju saanud. Väljas on niisugune hurmavalt päikesepaisteline ilm ja ujulas on vesi ikka üle 20°.“

Otsin sahtlist sulepea ja algan „Ärak—“, kaugemale aga ei jõua, sest kaaspraktikant, kes teotseb põhimõtteliselt ühistegevuslikult ja kelle kogu õigekeelsus põhjeneb Muugi väikese grammatika-raamatu reeglil, segab vahele: „Minge, peske käed ära! Mul on kõik valmis, laske, ma kirjutan selle! Siis saame õigel ajal koju.“

„Hakkame minema või? Kes saadab mind? Ah, väga rõõmustav! Kes lähed Lossi tänavalt linna? Kas mõni jaama ka tuleb?“ arutab väike armas tundehell proua jällegi nagu iga päev.

Ei saavat ometi nii tumedalt lahkuda, et pole kalliste kaasvõitlejate teekondadega kursis, nagu ta ise ütleb. — „Head aega!“

„Head aega,“ kõlab veel vastus, kui tulen käsi pesemast.

„Aga kelle valvekord? Vist preili? Kõik on juba ära läinud... Kui mina omal ajal, paar aastat tagasi, olin ühiskaupluses praktikant, siis kaks tundi pärast äri sulgemist olin õues, luud käes. Aga õu oli tiptopp korras. Kord oli majas. Eks ole?“ pahandab asjur.

„Jah, tõesti minu valvekord, aga juba nii ruttu! Ega mul see meelest pole läinud,“ ütlen.

„Kui mina omal ajal olin ühispangas suvepraktikal, siis olin alati tiptopp vara kohal. Hiljaks ei jäänud kunagi ja alati tuln viimasena ära. Eks ole?“ seletab lahke, täpne ja jutlik asjur. „Ma ütlen alati, et teil on liiga ühekülgne praktika, eks ole. Mis on see raamatute kallal istumine! Peab müüma, ja telefon kätte! Eks ole? See on juba midagi! Peab oskama inimestega jutelda, eks ole? Kas telefonikõnet oskate ka võtta?“

„Küllap ikka oskan. Kord võtsin ju väikese tellimisegi vastu,“ ütlen, kuna mu malbus ei luba lähemaid seletusi.

„Võtke nüüd otsekohe, palun 14-07!“ Mõne minuti pärast saangi ühenduse.

„Kas 14-07, s. t. petrooleumiladu kuulab?“

„Jah, kuulab. Kes räägib?“

„Räägin kontorist. Üks moment, va bandage! — Mida ma sealt pean küsima?“ pärin asjuriilt.

„Et kas Elva auto on seal,“ vastab külma rahuga.

„Halloo! Et kas Elva auto on seal?“

„Jah, on küll.“

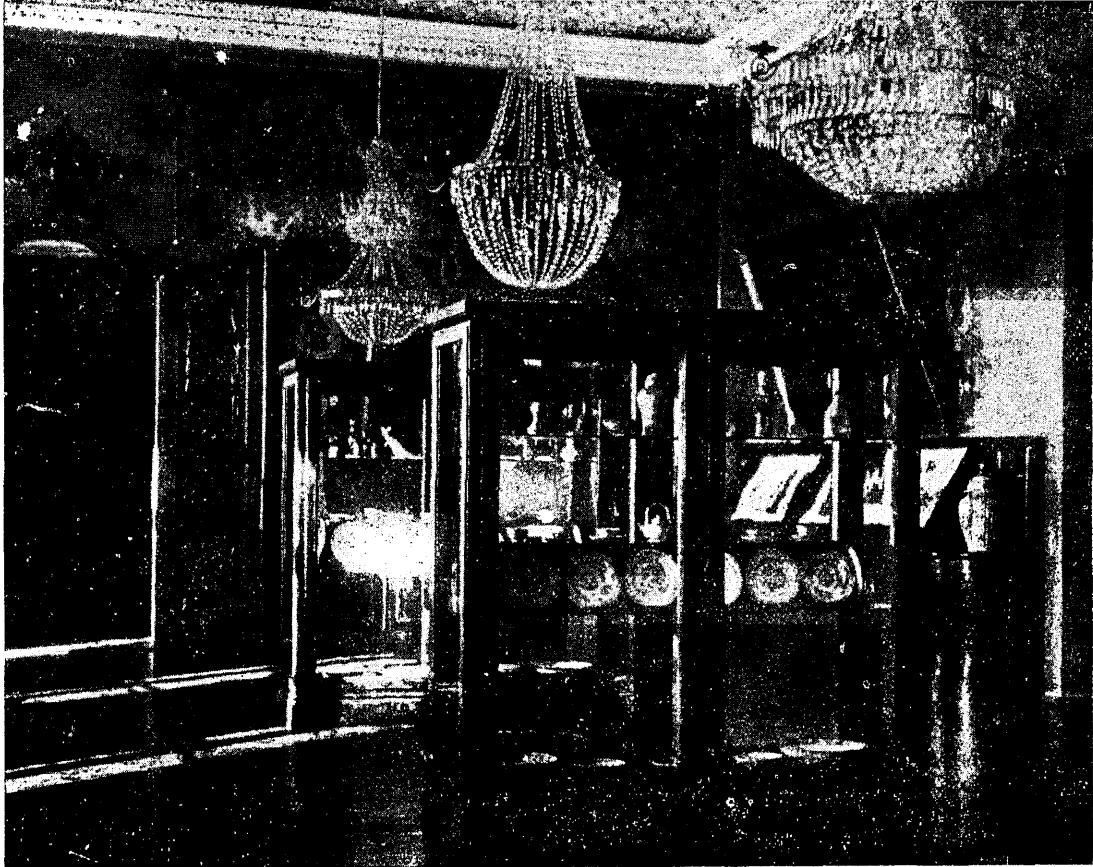
„Üks moment. — Härra asjur, mida ma veel küsin?“

„Et kas ta saab petrooli peale.“

„Halloo! Et kas ta saab varsti petrooli peale?“

„Jah saab,“ vastatakse.

„Üks moment. — Mida veel küsida?“

Väljapanekutesaal E. R. muuseumist

„Ärge küsige midagi. Nüüd on kõik,“ vastab asjur südamest naerdes.

„Halloo! Suur tänu! Head aega!“

„Head aega!“ vastatakse veidi imestunult.

„Noh, läks ju hästi — eksamitöö. Nii ikka edasi,“ seletab asjur ja küsib, et kuidas siin meeldib ja kas ma laos kaupu olen käinud vaatamas ja orderite väljakirjutamisega või tellimiste täitmisega, mis üldse on kõige tähtsam, ka tegelnud. Vesteldes möödub peagi mu valvetund ja ma võin koju minna.

Järgmisel hommikul küsib härra direktor lahkesti, et missuguseid töid ma siin olen teinud, olgugi et ta juba ise kõik teab. Üldse ta liigub ju niipalju oma ametnike ja tööliste keskel, et on saanud ütluseks: „Ega ühe minuti pärast enam kindel või olla, et direktor on seal, kus ta oli minut aega tagasi.“ Minu seletuse järele lausub: „Te võite siin teha, mida tahate. Õppige ja harjutage seda, mis kõige enam meeldib ja koolis tarvis läheb ning mida raamatupidamise õpetaja sügisel nõuab. Kontrollida laske end kellel aga ise tahate.“

„Oh, mis siin harjutada veel. Raamatute juures on nagunii kõik juba tuttav ja igav, eks ole? Aga arvemasin ette ja päris uusi arveid kohe tiptopp tegema. Eks ole?“ kõlab tuttav hääl.

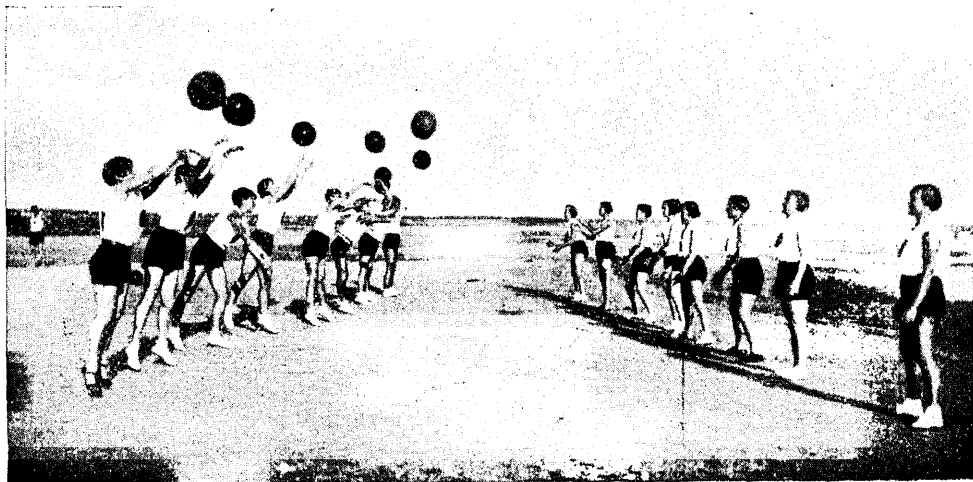
„Aga ma ei oska kohe uusi arveid teha,“ püüan seletada, „enne peab ju vanade orderite järele harjutama.“

„Ei ole midagi. Oskate niikuinii, kui tahate. Mina omal ajal tegin arveosakonnas arveid, nii et polnud ühtegi viga, ja õige lühikese ajaga tõusis palk. Eks ole? Ma ise näitan üldjoone tiptopp kätte. Ega muud viga ole, vahest kahekordsed protsendid. Eks ole? Mida ma muidu sügisel teie tunnistusele kirjutan ja teie gümnaasiumi direktorile edasi ütlen. Peab ikka tragi olema. Eks ole?“

Niisiis, ühe arve teeme üheskoos, teise teen juba iseseisvalt, asjur seisab ainult juures ja vaatleb mu tööd. Kui kirjutan tempelmaksu summa, sõnab ta: „Oskate küll masinaga ümber käia, protsendid on täitsa selged, aga ei tahtnud arveid teha või?“

„Tahtsin küll.“

„Aga ei julgenud ütelda, et oskate?“

Viimne pallimäng rannal

„Julgesin küll.“

Natukese aja pärast, kui omavahelised jutuajamised eelmise õhtu möödasaatmise, unenägude, Elva suvitajate, uute romaanide ja moodse mööbli kohta on lõpule jõudnud, algatab keegi küsimuse, kelle valvekord on täna.

„Teie jääte jällegi,“ tähendab asjuri minule, „juba sellepärast, et teete iga päev vigu ja vusserdate. Tartu M/Ü arve saatsite ju Tallinna ja punane order, millest tegite ärakirja, polegi kadunud, vaid oli direktori käes.“

„Noh, see väike eksimus. Egas' sellepärast sobi nii range olla. Aga kui käsk on niisugune, siis jään,“ püüan end kaitsta.

„Ei, ei. Ma naljatelin. Võite minna, kui kõik on valmis.“

„Aga enne minekut küsige laost, kas kuus randaaläkke-taldrikut on jaamast ära toodud, et saaks välja kirjutada,“ ütleb mulle direktor nii kiiresti oma telefonikõne vahele, et ma tõesti ei taipanud, mis „kandall“ või „kandaal“ see nüüd oli. Laos küsingi lihtsalt, et kas need kuus taldrikut on kohal, rõhutades sõna „need“. Laohoidja taipab kohe, millest on jutt, ja ütleb naeratades: „On küll. Need on r—ran—da—a—al, s. t. randaaläkke-taldrikud.“

Suurepärase. Seda ma poleks küll kujutlenud ega mõistnud, et on äke, millel on randaal ja taldrikud veel peale selle.

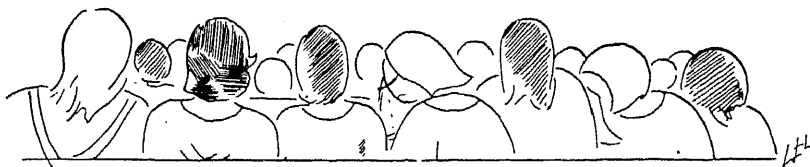
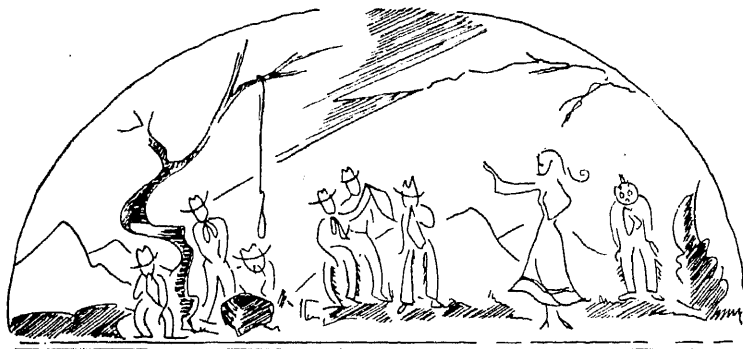
Täna on viimane päev kontoris. Ülehomme algab ju kool. Hommikul kingivad sõbralikud ametnikud mulle lilli, on jutukad ja ülilahked. Eriline päev tööpoolest.

„Oi, täna juba vormikleidis! Süda nõrgub pisarast, kui mõtelda koolielule. Teil siis viimane kooliaasta. Seda kasutage: õppige hoolega, töötage õpilaste isetegevuses kaasa, olge üldse igast kasulikust asjast huvitatud!“ annab siiras kaasametnik, kes on äsja gümnaasiumi lõpetanud, lahkeid õpetusi.

„Kas kahju lahkuda pole ka? Kui mina omal ajal esimeselt praktikakohalt ära tulin, siis pisaratega. Tööd oli küll palju, aga inimeste soove aimasin. Tuli mõni proua, kalad lahtiselt korvis, siis ütlesin kohe, et vabandage, ma panen paberisse. Kus proual nii hea meel, et tuli edaspidigi. Ja kontoris kõigile ametnikele teritasin pliiatseid tiptopp, tegin näpuniisutajad märjaks, keetsin teed, panin kärbsepabereid üles jne., jne. Palk aga tõusis järk-järgult. Nüüd olen niikaugele jõudnud. Loodan, et edaspidi tõusen veelgi. Teil on ju palju parem seisukord, kui minul oli. Kogu aeg oli oma kindel töölaud ja kindlaks määratud töö. Eks ole? Loodame, et tuleval aastal töötame jälle üheskoos sama laua juures, olgu et lähete ülikooli, eks ole?“

Käisime Tallinnas

Kuulasime ja vahtisime, mis laval tehti

SEE juhtus noil päevil, mil paistis taevast septembripäike ja kalendril ilutses number 18. See asi iseenesest pole küll üldsusele mingisugune maailmaime, sest säärane seik kordub igal aastal, muutudes juba traditsiooniks, mida iga abiturienti-kandidaat tunde ja mõnuga austab.

Algab see asjandus pühaliku ettevalmistusega kodusel miljöös. Kui tüdrukud selsinatsel õndsals päeval on kogunenud klassi, annab end teravalt tunda arutamise- ja pressimisehõng kleitidelt ja põlledelt, ja kinnistele, kus peaaegu alati ilutseb pleetnõel, on ette õmmeldud vastne nõps. Ühesõnaga — ornuk on majas. Ja kui härra direktor selle ammuihaldatud aumärgi veel rinda kinnitab, teeb iga näitsik sügava reveransi, halvimal juhul kniksu, ja — siis Tallinna!

Nii kukkus see kõik meiega, s. t. XIX lennu juures välja, kuigi esialgu ei tahtnud kogu asi päris libedasti minna. Võtsime selle asja küll juba paar kuud enne koolitöö algust ette, kuid meie auväärt paralleelklass rabeles metsikuimal kombel vastu — ei saavat nii ruttu tualettidega ja ettevalmistustega hakkama. Hääda oli mis merd. Meie, kui väga aktiivsed V-b klassi tüdrukud, olime peaaegu murest murdumas ja kahetsesime, et juba möödunud jõulude ajal ei hakanud ettevalmistustega pihta. Ja kuna evime haledat südant (seda

on küll kõik pedagoogid enne numbrite panekut tähele pannud), ootasime poolnutuselt a-klassi sõsarate ettevalmistuste lõppemist ja toda õndsat päeva.

Ja kui aeg täis sai, kuni kõik tualetid ja ettevalmistused olid tehtud ja kui seesinane lugu, millest eespool oli juttu, möödus, seisime värskete abiturientidena ühes kohvrite-merega jaamas, rinnal ilutsemas verev nelk abituriumimärgi kõrval. Auväärt jaamailem oli meile lahkelt laenutanud paar eravagunit. See lahkus oli kindlasti tingitud sellest, et mitte pärast vastu võtta kaebusi teistelt kaareisijailt, kes oleksid juhtunud meiega ühte kupeesse. Olgu see lahkus ükskõik millest tingitud, kuid tore oli ikka nii omapead sõita, välja arvatud kolm noort pedagoogi, kes pidid meid pealinna eluga tutvustama.

Nojah, olime siis vagunis kui sõdurid liinile minnes ja laulsime vahvaid laule. Kui vagun aga natuke rappus, olid pead ja jalad rahval segi. Igas jaamas seadsime peakesed aknast välja. Aga kui jõudis Jõgeva, ronisime tunde ja mõnuga maha, et näidata end täies hiilguses jaamas jalutavale publikule. Kuid vaevalt saime rongist paar sammukest eemale, kui rongirattad hakkasid liduma Tallinna poole. Kõike maist elu unustades kaksasime rongile järele, kuni viimaks ühel näitsikul õnnestus haarata trepikäsi puust kinni.

Seadsime endid kohe „juhulikesse“
poosidesse

Siis klammerdusid teised hädalised tema sappa nagu mesilased pärast pereheitmist. Aegamööda rabeldi kuidagi vaguni sisemusse, kuigi kõige haledamas seisukorras. Ja kui Tapa jaamas teatati, et rong peatuvat seal kümme minutit, ei julgenud ükski neistsina-seist indiviididest end enam vaguninurgast lii-gutada. Samal ajal aga teised tüdrukud sih-tisid Tapa kõrgemaid kaitseväelasi ja jälgi-sid muud „vaatlemisväärset“.

Ah, unustasin, et kogu reisu kestel oli käsil hirmus söödavate asjade hävitamine, ja kui hakkasid paistma Tallinna tuled, olid kohvrid muutunud poole kergemaks.

Kolinud jaamas rongilt maha, jooksime hanereas, kohvrite kõlksudes mööda sääri, Noorte Meeste Kristlikku Ühingusse, kus pidime ööbima. Aga ega lastud meiesuguseid provintsitüdrukuid sissegi! Ei aidanud nähta-vasti ka meie suurepärased ettevalmistused. Ladusime siis kohvrid sinna ukse ette täna-vale ja lidusime „Estoniasse“, kuna üks peda-goog paari parema õpilasega need kohvrid vahepeal kuhugi teise asutisse sobitas.

Aga meie olime „Estonias“. „Estonia“ sak-sad vahtisid küll poolviltu meie peale, aga kuidagi saime selle massi- või rassipileti kätte ja jooksime metsiku galopiga üles, sest näidend oli alanud. Kui jõudsim neikaugele, et lava oli näha, hingeldasime ning nohise-sime kui saurused enne jääaega, juhtides nii-viisi publiku tähelepanu täiesti enestele. Näi-tasime siis oma ülikõrget intelligenti sellega, et tegime väga ükskõiksed näod pähe, nagu

oleksime igapäev paar korda „Estonias“ vii-binud, kuulates ja vahtides, mis laval tehti. Üldmulje oli kole kirev ja hale. Alguses üks blond tüdruk oli kõrtsis ja laulis ikka: „Mr. Johnson ja mr. Johnson!... Välju!... See on armastus!“ jne. Viimane vaatus oli eriti sü-dantlõhestav: alguses taheti toda mr. John-son'i metsikute meeste poolt üles puua, aga tüdruk päästis ta jälle ära, muutes oma lau-luga kurjad mehed nukraiks ingleiks. Võt-tis siis mr. Johnsonil ümber piha (kes oli temast muide ainult poole lühem) ja lauldes „adjöö“ kadus papist põõsa taha. Kui lõpp oli käes, olime sügavasti liigutatud ja taskurätid aina tilkusid. Aga öösi, kui meie akende taga kooberdasid mr. Johnsonid, kadus see hale tunne ära ja nalja sai hirmsal kombel.

Pühapäeval viidi meid igasuguseid vanu asju, nagu kirikuid ja Toompead vaatama. Kui Toompea katedraalist väljusime, nägime, et üks naljakas mees väntas pildistamisapa-raati. Seadsime endid kohe „juhulikesse“ poosidesse, kuid siis teine mees, kes kõrval seisis, jooksis meie juure ja küsis, kes me oleme ja kas me lubavat endid filmida. Jah, ausõna — filmida!! Alguses olime sellest suu-rest aust natuke uimased, aga kus siis hakka-sime jooksma „fototsniku“ ja ta imeparaadi poole. Mehike oli alguses nii õndsas näoga, aga nähes meie metsikut tormamist, haaras aparadi sülle ja hakkas liduma. Tüdrukute-kari vajus ikka edasi. Ei võinud see vaene isandake küll uneski näha, missuguse tormi see maagiline sõna „film“ siinsete külmavere-liste rahvaste juures esile kutsub. Küllap ta on edaspidi ettevaatlikum.

Tolle suure „vaterloo“ järele külastasime teisi asutisi ja õhtupoolikul anti „linnaluba“. Osa näitsikuid ründas kuulsat Tondit, teised tüdrukud aga nautisid kangelaskujusid filmi-linalt. Saabuv öö möödus väga rahulikult, välja arvatud mõned norskamised ja sonimised.

Niļ jõudiski siis õnnis „sinine esmaspäev“, millal tegime ühe visiidi Puhk ja Poegade vabrikusse, kus sõitsime liftiga üles ja alla, vahtisime jahukotte ja makarone. Sealt läk-sime sadamasse ja Kadrioru, kus imetlesime Peetri majakest (Kadrioru lossi ei lastud meid jälle sisse) jm., kuni surmani väsinult tram-miga korterisse sõitsime.

Anti siis jälle „linnaluba“, kuni kella poole kuueni. Kell seitse istusime juba õnnelikult vagunites. Samal ajal, kui laulsime aariat ooperist „Tütarlaps läänest“, kurikuulsat „Rose-Mariat“ jm., kihutas rong läbi tihene-vate varjude Tartu poole.

Kõnelev kana

PÖLLUMEHEL Juhan Juurikal oli tore talu vägevate põldudega ja rammusate lojustega. Kasvatas teine pekisigu ja turgutas võilehmi.

Kõik tooted ning saadused saatis peremees linna, aga munad jättis nagu kogemata koju ja mahutas oma kõhukoopasse. Ei hurjutanud teda alandlik perenaine, ei kadestanud teda tuimad teenijad, ehkki vaatasid vesise suuga päält ja pidid leppima soolasilkudega.

Agas ühel päeval tegi kavalpää sulane, too Jussi-vennal, siiski munadest juttu.

„Sa, peremees, oled küll kaunis kange töömees, aga ometigi ärimehena igavene äbarik. Helbid ise hääst paremast munanatukses nahka, ehkki linnas saaksid nende eest päris hingehinda.“

Peremees neelas alla rasvase härjasilma, sügas mõnuldus kukalt ja rääkis: „Väärt mõteted sul pääs, va sulasesunnik. Tarvis tõesti hakata silku pistma, et jääksid alles need munavirnad. Munad läkitame linna ja pistame muudkui uusi raharäbalaid tasku.“

Ja kogusid Juhan Juurika ümmardajad kolm nädalat hoolsasti mune kaagutajate pesadest, kuni kerkis sahviriivulile paarisajaline munadelasus. Peremees hiilis küll mõnikord salaja sahvrisse, jõi tühjaks paar toorest muna, aga see vähendas ainult pisut munade hulka.

Ühel kenakesel päeval laoti munad kasti, ja sulane Juss pidi minema neid linna turule müütama. Enne aga sepitses ta peremehena naiste teadmata sellise salanõu: Juss lubas peita paarkümmend muna metsas kokkulepitud kohta, kus peremees valmistab nad endale salamahiti maiusroaks. Vastutasuks tohtis sulane linnas müügirahast natuke napsitada.

Sulasevigur Juss aga müüis munad vaheltkauplejale ja suundus otsemat teed kõrtsi, kus vinditas paar päeva. Ja kui sõitis lõpuks koju, oli rahast lage. Hea nõu, nagu üteldakse, oli kallis, seepärast Juss väänas kogu tee oma pääd, kuni oligi luulejutt valmis.

„Õnne oli mul hullupööra,“ seletas Juss kodus, „munade eest sain kohutava hinna. Agas pääle selle oli linnaskäigust muudki kasu: tehti tuttavaks välismaa imearsti Hai-Tsihhiga. See saks nihuke naljasell, paneb kõik loomadki inimese moodi kõnelema. Oli teisel seal üks koerakrants, see juba rääkiski saksa keelt.“

„Ära sa luiska kedagi,“ manitses peremees, „oma joobnud pääga?“

„Sa, peremees, ära karga siin oma häätegi-jale ninna ühtigi! Teen su lojustest veel targad provessorid. Rääkisingi tollele Hai-Tsihhile, et meil siin talus arukas kana, lapsed hüüavad teist Tibuks. Imearst käskiski teise tuua linna enda juure õppima. Kui kana oskab juba kõnelda, siis saab ta meile selgeks teha, missugust toitu ta kõige rohkem vajab. Ja kui seda kana toita ta enda näpunäidete järgi, siis hakkab munema kohe viis muna päevas. Mõtle ometi, viis muna päevas, ja munad on nüüd koledal kombel hinnas!“

„Päris muinasjuttu puhud mulle. Kana nüüd mõni kõneleja! Ja palju see üks kana ikkagi jõuab muneda!“

„Agas kui selline tark kana panna hauduma, siis saame neid rääkijaid juba terve trobikonna. Viimaks sigineb neid tulusaidsid linnukesi ehk nii palju, et ei mahugi enam kanakuuti. Igatahes sattusime kokku toreda õnnega.“

„Kõik võib ju olla. Agas miks teised talumehed pole kohanud seesugust õnne?“

„Rohkem niisuguseid rääkimapanijaid imearste polegi. See aga peatub meie maal lühikest aega. Alguses ei tahtnud mind jutulegi võtta. Kuid maksin talle vägisi munade raha avantsiks. Lubas siis teha meie Tibust kõnekanat, ja koguni nädala ajaga.“

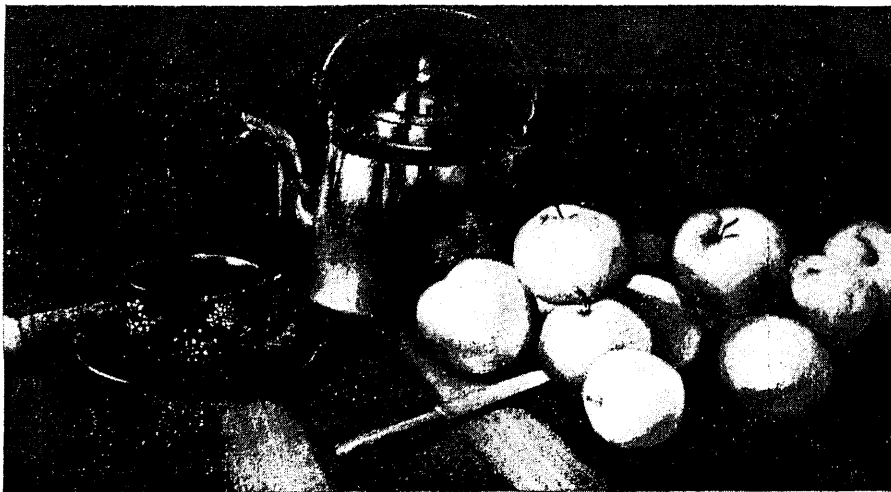
Rääkis ja seletas sulane-vingerpuss, kuni kergeusklik peremees võttiski asja tõena. Otustati saata sulane tagasi linna, andes kaasa talu parim kana, nädala söögimoon ja lisaks natuke napsirahagi.

Sulane laskis linnas tappa tolle kana, teha temast mõnusa prae. Juss sõi linnasakste võõrastemajas kanapraadi ja rüüpas peenikest viina. Kulutas kähku läbi oma rahad ja tuli tagasi maale.

„Kulla peremees,“ kõneles kaval sulane, „too imearst Hai-Tsihh teatab sulle, et meie kannast saab suurepärase sõnakunstnik. Agas operatsiooni läbiviimiseks puudub veel kolmkümmend krooni. Selle raha järele saatis mind vastutulelik Hai-Tsihh.“

„Veel kolmkümmend krooni! See kana läheb mul tõesti kalliks maksmaks!“

Agas Juhan Juurikal oli kahju oma kana juures alatud operatsiooni lasta pooleli jätta,

A. KALMUS

Õunad

seepärast ta andiski sulase käsutusse nõutud summa.

Järgmisel hommikul oli Juss jälle kadunud ja kolm päeva laamendas ta päälinna kõrtsides. Aga neljandal ta ilmus uuesti maale tallu.

„Kuhu sa jätsid siis tolle õpetatud kana? Kas ma veel ikka ei saa teda näha?“ kärkis kärssitu peremees Juhan.

„Tead, peremees, meie Tibu kõneleb nagu päris. Kujuta ette, lähen tolle arsti juure, kana patseerib mulle vastu ja pajatab: „Tere, Juss! Sina jälle siin!“ Ainult pisike viga oli temal veel: ta nimelt kogeles. Seepärast arvasime, et on parem, kui teda arstitakse veel mõni päev. Selle eest tuleks veel maksta kakskümmend krooni, ja siis on meie kana-kluti kõneoskus päris korras.“

„Kakskümmend krooni! See kuradi kana riisub ju mu kogunij paljaks! Kuid annad sa mehesõna, et ta siis ikka tõesti räägib? Ja kas ta hakkabki paremini munema?“

„Peremees, selles ära kahtle! Juba nüüdki

muneb Tibu rohkesti, muneb nimelt imearsti lõunalaua jaoks. Muudkui kogeleb toidu nime, mida himustab süüa, ja kui saab selle, kohe muneb hoopis rohkem kui vanasti kodus.“

„Ah tõesti räägib, või juba kogeldes kõneleb?“ imestus Juhan.

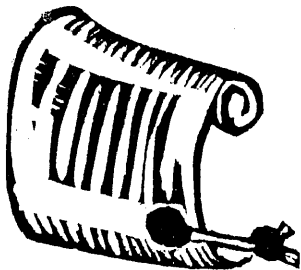
„Räägib, räägib, peremees. Looda aga täitsa rahulikult minule!“

Ja sai võrukael uue peotäie raha, millega ruttas linna.

Neli päeva hiljem tuli Juss ilma rahata ja kõigeta.

„Kallis peremees, õnnetus!... Tibu rääkis juba suurepäraselt. Kogu linna rahvas käis vaatamas. Aga nii kui mind nägi, nii kohe küsima, et kas Juhan veel varastab riigimetsast puid, kas ikka veel libitseb teenijatüdurukuiga? Mina vihastasin, kägistasin ta surnuks, kandsin siis mere ääre, panin talle kivi kaela ja viskasin vette!!!“

„Oijeh!“ ohkas peremees Juhan. „Tubli sulane oled mul ja tegid päris hästi: juba niigi on kurje keeli palju!“

Keeleharrastajaile

Harrastage eesti keele puhtust ja ilu!

MÕNESUGUSTEL põhjustel, mida siinkohal ei tahaks puudutada, kaldub eesti keel viimaseil aastail järjest halvemaks minema, hoolimata sellest, et elame iseseisvas Eestis, kus just kõige soodsamad olud ja tingimused peaksid olema eesti keele arenemiseks kõige paremas suunas. Enne iseseisvusaegne eesti keel oli mõnes suhtes sümpaatsem ja parem. See kõlab paradoksina, aga kahjuks see on nii. Me valgustame seda allpool varsti näidetega. Siin aga tähendatagu kohe, et suurelt osalt noorsoo vastutusele langeb, kui see nii on ja eriti kui see nii jääb.

Praegune keskkoolis ja gümnaasiumis õppiv noorsugu on tulevane eesti haritlaskond, kes peab juhtima rahvast ja jätkama eesti rahvuskultuuri ülalpidamist ja edasiviimist. Üks eesti rahvuskultuuri põhisambaid on arenenud ja

kultuuriline eesti keel. Ilma niisuguse keeleta oleks eesti kultuur nagu ühekülgne ja poolik. Seepärast häda sellele eesti haritlaskonnale, kes laseb selle rahvusliku pühima aarde halvaks kujuneda! Häda ka noorsoole, kes ei tunne huvi eesti keele vastu ja kes selle tähtsa rahvusliku päranduse paremaks omandamiseks ja ta arenemisele kaasaaitamiseks midagi ei taha teha, vaid ükskõikselt päält vaatavad, kuidas eesti keelt ähvardavad rikkuda või õigupoolest juba rikuvad teatavad väärkalduvused ja suunad!

Tarvitatagu allpool neist mõningad juhtumid ja hoiatatagu nende eest.

I Üleliia palju või üleliia vähe tarvitatud sõnad

Nagu igas keeles, nii ka eesti keeles on nn. s ü n o n ü ü m e, s. o. enam-vähem samatähenduselisi sõnu. Kahju aga on see, et paljudes niisuguseis sünonüümijuhtumeis põhisõna kipub tarvitusel kõrvale ja nagu vähemusse jääma, kuna kõrvalisemat sõna jälle üleliia rohkesti tarvitatakse. Teiste sõnadega — vähemtähtis sõna, mõnes juhtumis isegi halvem sõna tenderib tähtsamat ja paremat välja tõrjuma. Võidelda selle tendentsi vastu!

Niisugused sõnad on näiteks järgmised:

1. ning —; meil kaldutakse viimaseil aastail liig palju tarvitama seda sõna sääl, kus selle asemel oleks parem ja. Peetagu meeles, et ja on normaalne, harilik sõna selles tähenduses, ning vaid abisõna stiililiseks varieerimiseks (näit. ja liig lähedase kordumise vältimiseks). Tähendatagu veel, et mõned armastavad ning-sõna ette väga sageli panna tarbetu komma.

2. peagi —; see sõna kipub välja tõrjuma varsti, mis on selles tähenduses harilik sõna, niiütelda põhisõna. Hää sõna varsti on välja suremas; ei näegi enam muud kui ainult peagi ja ikka peagi. Päästke varsti!

Prof. JUL. KLEVER (vanem)

„Marienburg“
(Narva linna muuseum)

II Halvad sõnad

Teiseks praeguse eesti keele paheks on paljud halvad sõnad, mis üha rohkem on hakanud valguma keeletarvitusse. Ka neist esitatagu siin mõned.

1. värvus —; seda tarvitatakse eriti loodusteaduslikes raamatuis, nähtavasti sellepärast, et tahetakse vahet teha värvi kui aine ja värvi kui nähtuse ja mulje vahel. Kuid see vahetegemine on tarbetu; seda vahet ei tee ükski keel pääle vene keele (seega vene mõju!). Kõigis Lääne-Euroopa keeltes on mõlemate mõistete jaoks sama sõna (saksa „Farbe“, inglise „colour“, prantsuse „couleur“). Ka soome keeles on ainult üks „väri“. Ja kõik need keeled saavad sellega väga hästi läbi. Kui tarvitada halba „värvust“, siis tuleks loobuda seni üldtarvitatavast sõnast mitmevärviline ja peaks ütlema „mitmevärvuseline“, mis on kohmakas.

Tahetakse väljendada värvivarjundit, siis sobib sõna värving (saksa „Färbung“).

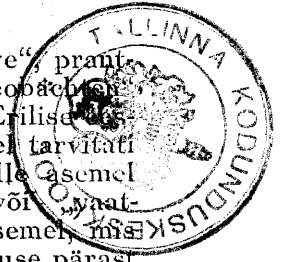
2. otsmik —; see on halb sõna „otsaesise“ tähenduses; parem on laup; või kui seda ei taheta, siis on parem jääda senise vana „otsaesise“ juure. Sõna „otsmik“ sobiks tähendama paremini „mingi eseme otsapoolset osa“.

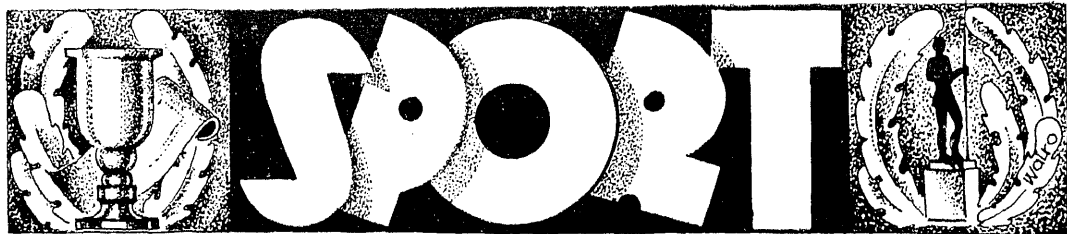
3. täheldama —; viimasel ajal esilekerkinud halb sõna selles tähenduses

mis inglise „to observe“, prantsuse „observer“, saksa „beobachten“ (vaatlevalt tähele panema). Erilise usutikeelse täpse vaste puudusel tarvitati ja praegugi tarvitatakse selle asemel lihtsalt „tähele panema“ või „vaatlema“. Sõna „täheldama“ asemel on halb (päämiselt oma tuletuse pärast ja oma sarnasuse tõttu sõnaga „tähendama“) soovitame uut sõna olbama (da-infinitiiv „olvata“): „Nad olbasid kindluse tornist vaenlaste liikumisi.“ Vastav nimisõna on olbus (ingl. ja prants. observation, saksa „Beobachtung“): „Ta oli sel alal teinud rohkesti huvitavaid olbusi.“

Kui ei juleta veel tarvitada seda uut sõna, siis on parem tarvitada seniseid „tähele panema“ või „vaatlema“, — aga sõna „täheldama“ välditagu, sest see on selles tähenduses kindlasti halb.

Tähendatagu veel, et sõna „olbama“ ei tee tarbetuks sõnu „tähele panema“ ja „vaatlema“; neil kõigil on oma erinevad tähendused: „tähele panema“ — põhitähendus: saksa „beachten“, s. o. silmas pidama, märgata püüdma; „vaatlema“ — kestvalt silmitsema (ingl. „to contemplate“, saksa „betrachten“); „olbama“ — jälgivalt vaatlema enamasti teatava eesmärgiga, näit. teadusliku uurimuse otstarbel; seega: „planeetide liikumisi olbama“ — olbusi tegema meteoroloogia alal.

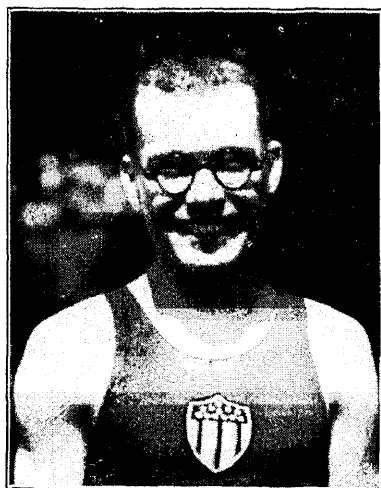

Ruudi Toomsalu

TKSÜ meistrist eesti meistriks

Spordimälestusi koolipäevilt

Sissejuhatuseks

Käesolevast numbrist alates hakkame avaldama mitmekordse eesti meistri ja eesti rekordi omaniku Ruudi Toomsalu spordimälestusi koolipäevilt. Teatavasti oli R. Toomsalu alles viis aastat tagasi tubli võistlejahingega „vestu pois“, kelle väledad jalad garanteerisid talle esikohti TKSÜ võistlustel. Toim.

MEIE ürgiha kisub võitlusele: võidelda ja võita — või kaduda maailmast. See ürgina avaldub nii vaimses kui ka kehalises võitluses. Kehaline võitlus mõjub aga oma suursaavutuste poole suunatud püüetega ka iseloomule karastavalt. Võit selles võitluses oleneb ettevalmistuse tasapinnast. Pooliku ettevalmistusega ei maksaks seepärast üldse laskuda võitlusesse — see tähendab vaid jõu asjatut raiskamist. Treenija, kes pühendub suursaavutustele, peab enesele tegema sportliku idee üsna omaseks.

Igähel, kes hakkab sportima, on huvi asja vastu. Talle teeb rõõmu tegutseda kehaliselt ja tunda kasvavat jõudu ja osavust omavanuste seltsis. Seejuures on selge, et algaja ei tunne oma nõrkusi ega aima, millised piirid on tema saavutusvõimel. Nii ähvardab algajat paigalejäämise või pettumuse hädahoht, vaatamata vaimustusele, mida ta ei suuda selgitada, kuid mis teda eemale viib spordist.

Algaja kiire eemalejäämine on aga eksi-samm, mida peab suudetama ära hoida sihi-kindla tegevusega. Ükski sportlane ei tohi kunagi meelt heita ja seepärast loobuda sportimisest! Raudse püsivusega tuleb tegutseda. Kõik maailmakuulsused on kord olnud sellises olukorras, kes lühemat, kes pikemat aega. Kuid kannatuse ja lakkamatu tahtega on jõutud imestamisväärsete saavutusteni.

Kellest ei saa rekordsportlast? Mõni ruttab sellega, et näidata „mehe kombeid“. Suitsumehes, eriti poisist ei saa kunagi rekordisaavutajat. Seepärast ei tasuks neid, kes suitsetavad või ei tööta suitsetamist maha jätta, kutsuda sportima — võistlema. Kui nad rikuvad oma tervist suitsetamisega, panevad nende vanemad seda muidugi spordi süüks.

Kes omab häid kehalisi eeldusi suursaavutusteks, ei tohi peita küünalt vaka alla, vaid peab püüdma end väljendada võimalikult täiuslikul kujul. Rekordite saavutamisel tuleb arvestada piiratud aega. Kui sportlane kasutab seda aega tervelt, s. o. täies ulatuses, võib jõuda suursaavutuseni. Killustab ta seda, on ta kaotanud oma võimaluse igaveseks.

(Järgneb)

Purilennukiga kõrgusi vallutamata

Lennuasjanduse arendamine ja tehnoor-lendurid

NIISAMA vanä kui inimsugu, on ka inimeste püüdis tõusta kõrgele sinitaevasse, lennata linnuna üle maade ja merede, valitseda kotkana kõrgustest teisi. Müütidest on jumalaid ja inimesi tihti kujutatud tiibadega või näeme neid vallutamata kõrgusi lindude seljas, nagu Kalevgi tuli kotka seljas Viru randa.

Kuid vaatamata sellele, et inimene juba ammu püüdis kuidagi tõusta maapinnalt üles ja lennata linnuna, täitus inimkonna unistus alles 18. sajandi teisel poolel. Esimene inimene, kes tõusis õhupallis kõrguste poole, oli prantslane de Rozier. Pärast seda levisid katsed õhuasjanduse alal üle maailma ja juba 1889. a. demonstreeris Tallinnas aerostaatilist lendu (s.o. lend õhust kergema vahendiga) ameeriklane Charles Lerou. Ta demonstreeris ka hüpet langevarjuga, kuid tuul kandis ta lahele, kus ta uppis. Charles Lerou on maetud Tallinnas Kopli surnuaeda, kus talle on püstitatud vastav mälestussammas.

1878. a. Pariisi maailmanäituse ajaks ehitas prof. Giffard õhupalli (25000 m³), millega käisid näituse kestes 35.000 inimest õhus. Edaspidi varustati aerostaadid (õhupallid) jõuallikatega, seega muutusid nad juhitavaks ja nendest jõuallikatega varustatud õhupallidest, nn. dirizaablidest, arenesid kõigile tuntud zeppelinid.

Kuid vaatamata aerostaatilise lennu kiirele arengule, püüdis mõned aimata järele linnulendu puhtal kujul, ehitades tiibadega varustatud seadeldisi. Tähtsamast meestest oleks mainida — sakslane Otto Lilienthal, kes sooritas oma esimesed lennud Berliini lähedal kruusaaugus. Hiljem suutis ta liuelda juba 350 m, kusjuures stardi ja maandumisaega kõrguste vahe oli 18 m. Ta sooritas ca 2000 lendu, kuid ühel katsel 10. aug. 1896. a. ta kukkus ja sai surma. Lilienthali uurimusi ja katsete tulemusi hakkasid teised kasutama ja edasi arendama.

Silmapaistvaimad nimed teiste hulgas on vennad Vilbur ja Orville Wright'id, kes jätkasid Lilienthali tööd. Nad esimesena varustasid oma plaaneri lennuki mootoriga (12 HP) ja sooritasid sellega 17. dets. 1903. esimese lennu, mis kestis 12 sek. 5. okt. 1905. lendasid nad 39 km vahemaa 38 minutiga.

Huvi lendamise vastu tõusis. Mootorlennukite arenemisesse tõi kiire tõusu Maailmasõda. Sõja lõppedes oli juba lennukeid, mille kiirus ulatus üle 200 km/h. Tänapäeval sõidetakse juba 300—500 km/h, maailmarekord on seejuures 709,8 km/h, s.t. et lennuk tormab edasi 200 m/sek.

Kuid katsed arenesid ka teises suunas, nimelt: püüti lennata ilma mootorita, teha nn. purilendu. Purilennu tõus algas pärast 1920. a. Rohne ääres korraldatud võistlust, kus parimaks tulemuseks oli 1830 m lend ajaga 2. min. 22,6 sek. 1921. a. saksa purilendur Harth püsis juba 21 min. 37 sek. õhus. Pärast

seda purustati järjest rekordeid, kuni jõuti tänapäeva võimeten, kus purilennukiga on lennatud üle 500 km kaugusele ja püstitud õhus enam kui ühe päeva.

Maailmarekordeist kuulub üle veekogu lendamise rekord eestlasele instruktor Rannaleedile, kes mõne aasta eest lendas Tallinnast Helsingi purilennuk „Sini-linnul“. Eesti rekord autovintsist startinud lennukite alal kuulub B kl. purilendur Voitrale, kes sel aastal augustis lendas 2 tundi 20 min. lahtisel õppeleenukil „Kajak“ (tüüp „tsaika“), seejuures tõusis ta 200 meetrilt 1500 meetrile ja lendas üle 200 km. Selle lennuga püstitas ta uued eesti rekordid kestvus-, kaugus- ja kõrguslennus. Huvitav on, et lendur Voitra sooritas rekordlennu lühikestes pükstes, võttes enne lendu „tunked“ seljast, sest ta arvas, et ega vist lennata kuigi kaua ei saa. Tagajärjeks oli nohu ja kerge külmetus.

See on lühike ülevaade lennutehnika ajaloost. Meil, Eestis, hakati purilendu harastama 4—5 aasta eest, kusjuures esimeseks pioneerideks olid Tallinna õhuasjanduse Ühing, Kaitseliit ja Tallinna Tehnikumi õpilased. Hiljem tehnoorid liitusid Kaitseliidu Tallinna Maleva Purilennu salgaga ja moodustasid enesest n.ä. tehnoor-lendurid.

Tehnoor-lendurid! Olete näinud neid lennuväljadel, lennupäevadel, linnas ja maal oma kollaste „lindudega“, mis kannavad neid üles sinikõrguste poole, ristlevad vaikuses valgete pilvede vahele või sooritavad hulljulgelt lennuvigureid taevaalotuses.

Huvi purilennu vastu ja lennu väljaõpe sai aluse mõningad aastad tagasi, kui Tehnikumi ehitustehnika osakonna õpilane Raul Mardeat sai esimeseks lendavaks õpilaseks Eestis. Tema panigi aluse tehnoor-lendureile. Asutati Lennuring ja kooli töökodades hakati ehitama õppeplaanerit, kuid hiljem tekkis raskusi, ja tehnoorid liitusid Kaitseliiduga. Aja jooksul on ca 10% tehnikumi õpilasist omandanud mingi purilennu-klassi, paljud on juba kooli lõpetanud ja siirdunud Eesti Aeroklubisse, lennuväkke jm. R. Mardeat töötab praegu Eesti Aeroklubis purilennu-instruktorina.

Käesolev aasta on tehnoor-lendureile olnud eriti töörohke, sest talvel kuulati hoolega teoreetilisi loenguid ja suvel rakendati talvel omandatud teadmisi tegelikul lendamisel ja lennukite ehitamisel. Lende alustati juba varakevadel ja need on toimunud vahetpidamata tänaseni igal pühapäeval ja vahel ka teistel nõdalapäevadel. Lende sooritatakse endisel lennuväljal, mis asub Tallinnast ca 14 km kaugusel Narva mnt. ja Lagedi mõisa vahel, keset Harjumaa loopealseid ja kiviseid aedu.

Iga pühapäeva hommikul kogunetakse Vene turule, kust toimub väljasõit lennuväljale. Lennuväljale saabudes on esimeseks tööks

Vasakul: Tehnikumi parim lendur Arnold Räst on stardivalmis purilennuk „Kiivitil“
Paremal: Heino Maidla „possuga“ trossi vedamas

lennukid angaaridest välja tuua. Angaaridena kasutatakse praegu tühje küüne, millel on aga suur pahe: nimelt ei mahu lennuk küüni uksest sisse ja nii tuleb alati lennukit enne küüni paigutamist või sealt väljatoomisel osaliselt lahti ja kinni monteerida, mis nõuab aga kaunis suurt ajakulu.

Kui lennukid on korras, viiakse nad lennuväljale ja valitakse soodne stardiplats — nimelt tõuseb lennuk alati vastu tuult õhku. Lennukiga ühel ajal jõuab kohale ja seatakse korda auto, millel on ühe veoratta küljes trummel vaieriga ja esirataste ees „giljotiin“. Purilennukeid tõmmatakse õhku autovintsist, kummi ei leia rakendamist, viimane pole kuigi praktiline (ei võimalda kuigi kõrgele tõusta).

Nüüd algavad lennud. Igal meeskonna liikmel on omad kohustused, nagu näit.: lendurit laseb lahti järgmine lendur (s.o. enne lennuki õhkutõusmist jookseb lennukiga kaasa, hoides kandepinna otsast).

Kui lendur maandub stardipaigast eemale, siis on ta kohustatud lennuki tagasiviimisel vedama lennukit sabast (raskeim koht!), kuna teised liükavad tugedest. Peale lennuki stardipaika toomist järgnevad uued kohustused, kuni tuleb jällegi kord lennata. Vaierit (1200 m pikk) veetakse välja kas hobusega, autoga või omal jõul, kuid enamasti hobusega ehk lendurite keeles „possuga“. Nii kestab see varahommikust hilisõhtuni, niikaua kuni valgus võimaldab veel lendamist.

Möödunud aastal lennuväljal laagris olles startis kella 23—24 vahel R. Mardeat „Kiivitiiga“, kusjuures oli niivõrd pime, et 3—4 m kauguselt polnud näha teist inimest. Lennuki ninasse kinnitati tugev patareilamp ja lennuvälja asukohta näitasid lendurile auto prožektorid, ning sidevahendina stardiplatsi ja auto vahel kasutati väli-telefoni. Lend vaatamata oma hädaohtlikkusele moodus õnnelikult ja oli arvatavasti esimeseks sellesarnaseks ürituseks Eestis.

Parimaks lenduriks tehnoor-lendurite hulgas on elektrotehnika-osakonna IV kl. õp. Arnold Räst, kes näib olevat sündinud lenduriks, kuna ükski ülesanne pole talle võimatu ja 17. aug. Kehras peetud lennupäeval üritas ta juba „Kiivitil“ vigurlendu.

„Teoreetiliste arvestustega“ üritab paremaid aegu õhuspüsimises masinaehituse osakonna IV kl. õp. Ilmar Laast; ta on tehnoor-lendureist kõige kauem püsinud õhus, täitis korra juba sportliku C klassi nõuded, kuna aga lennukil mõõduriistad puudusid, siis seda ei kinnitanud. Eraelus on muide innukas mudelite ja mootorite konstruktor-ehitaja.

Edasi järgneb pikk rida B, A ja O klassi lendureid, nagu masinaehituseosakonna V kl. õpilane Aksel Siil, kes on paljudele „mureks“ oma kergusega. Mida teised saavutavad tehnikaga, seda A. Siil ületab jällegi oma kergusega. Samast klassist on veel lendurid Raidna, Kunsel ja Vanaveski, sama osakonna IV klassist Erich Riisen, Endel Sõmer ja „surmalendur Votele“ ehk eraelus Arnold Metusalem. Elektrotehnika osakonna IV klassist on O klassi purilendur Loigu, masinaehituse osakonna III klassist Viktor Kohv, ehitustehnika-osakonna V klassist B lendur Vapris, II kl. E. Tahk, jt., kes nüüd või juba varem omandanud mingi purilennu-klassi ja kuuluvad tehnoor-lendurite nimikirja. Huvitav on, et alul oli enamus lenduritest ehitustehnika-osakonna õpilased, nüüd aga eranditult masinaehituse- ja elektrotehnika-osakonna õpilased.

*

Pimeneb ja pimeneb, Lagedi jõe org mattub tihedasse uttu, lennukid tuuakse lennuväljalt ja viiakse „angari“. Pruunides „tunkedes“ tehnoorid askeldavad autode ümber, varsti surisevad mootorid ja autod täis uljaid noori, kes on võtnud sihiks — jätkata Kalevi radu, lennata linnuna sinikõrgustesse, liuelda vabana valgete pilvede vahel, kaitsta ja hoida kotkana oma kodumaad, et ta jääks igavesti vabaks ja kaljuna kindlaks, sõidavad koju. Kaugele kostab üle Harjumaa loopealsete koju-sõitvate tehnoor-lendurite laul:

„Ei kohuta meid torm, ei maru,
ei hävita meid sünge tuul.
Noor tehnoor arguses ei vaaru,
lind jalge all; tal naerul huul.

Refr.: Eesti kotkas sirge,
täis ta tuld ja kirge.
Veri mühab, keeb,
lend talle aina lõbu teeb!

Heinakuhi

Luhal seda kuulsin vast.
Heinakuhi kirus last:

„Kasi alla,
ära talla

nii mind kägarasse maha!“

Kuulatagi poiss ei taha
kuhja kisa.

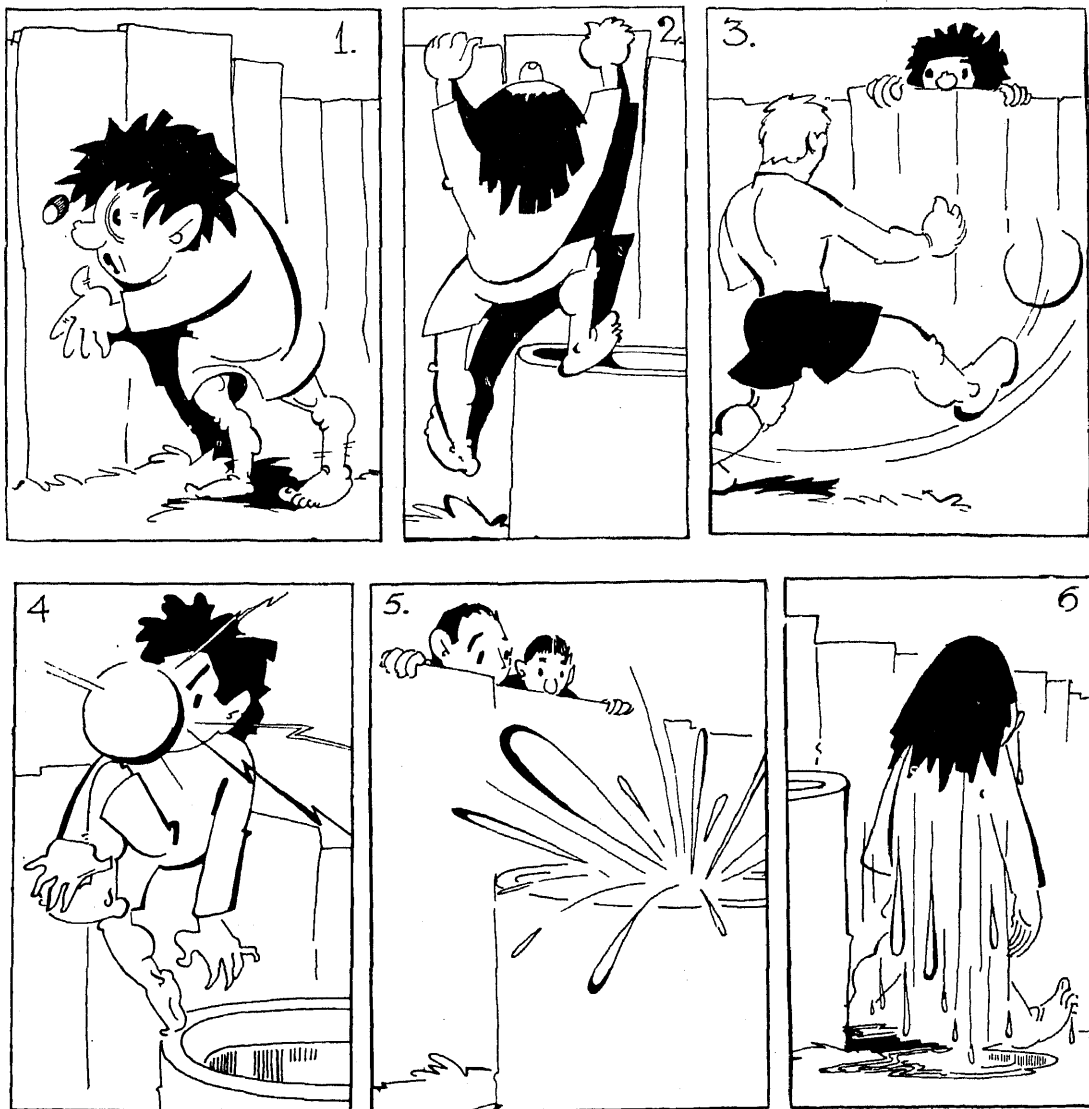
Poiss teeb nii, kuis teha kästi,
kuidas õpetand on isa:

„Talla kuhi kokku hästi,
siis ei riku teda sajud!“

Vend ja õde, —
kuhja ajud

kunagi ei taju tõde!

Värdi Pugeja jälgib Balti-turniiri!

TÜTARLASTELE

Kuidas valmistada nägus koolikrae?

KOOLIPÄEVADE algades tekib vahest igale kooliskäijale tütarlapsel mõte, kuidas valmistada eelolevaks semestriks koolikleit, koolipõll ja krae. Hea fantaasiaga õpilastele osutub nende asjade valmistamine kaunis lihtseks, kuid on küllaltki neid, kellele see on raskeks probleemiks.

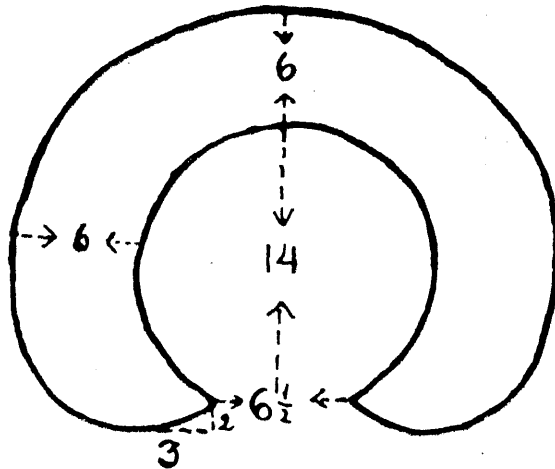
Et kaoksid klassipildist need fantaasiarikkad esemed, mida tundsime seni koolikraede nime all, esitame siin praktilise ning lihtseltvalmistatava nägusa koolikrae.

Krae valmistatakse kergestipestavast puuvillapikeest. Pesemisel lisame loputusveele pisut riisitärklisist ning triigime kraed, kui ta on veidi tahenenud.

Koolikleit peaks võimaluse korral olema valmistatud villasest riidest, äärmisel juhul vahest veel tumedast puuvillariidest, kuid mitte kunagi siidist. Koolides ongi keelatud siidne vormikleit, kuid siiski libisetakse sellest keelust aeg-ajalt mööda. Millest see on tingitud?

Mõteldakse harilikult: „Mis siis ikka, kui teen kleidi mittelubatud materjalist, võib-olla ei märgatagi! See arvamine on vale, kui leitakse end olevat kena selles n.-ü. „varastatud loaga“ kleidis, ning pealegi on väga ebamugav tunne, teades, et mõni õpetaja võib sind siiski parajal hetkel „leiutada“.

Mõnedes koolides on vormikleit otse dek-

(Krae mõõted on antud joonisel sm-des)

Tütarlapsed, kel on nüvi käsitöö vastu, võivad krae ise valmistada. Selleks tuleb eelpoolmainitud riidet osta 25 sm, mis maksab 45 snt. Et krae näiks veelgi valgemana, valmistame ta kahekordse, asetades voodriks valge pestava riide. Kellel jätkub veel püsivust, ja kes on tüdinenud igakordsest krae õmblemisest kleidile, asetab nii kraele kui ka kleidiservale surunõõbid.

Kõik ettevalmistused tehtud, astume peegli ette, ja... oleme tõesti üllatunud, kui korrektne ja ilus on meie peegelpilt.

Ka koolipõll ning kleit peavad evima joont, mille järele otsustame esimesest silmapilgust: see on korralikult riidetud õpilane!

reedina ette kirjutatud. Seda võiks tõesti soovitada krae ja põlle suhtes, kuid kleidi moe valikul lastagu siiski õpilasel enda maitse kohaselt toimida, sest see on ala, kus tütarlapsed õpivad riietuma individuaalselt – nägusalt. Muidugi pole mõeldud, et õpilane võiks endale lubada ekstravakantsusi, kuid siiski ei saa kasutada iga õpilase suhtes samalõikelist kleiti, sest igaühel on lõppeks erinev kehaehituski ja viimase ühtlustamine tunduks koomilisena. Üldkleit on muidugi hästi mõeldav algkoolis, kus väikeste tütarlaste juures ei tule esile nii suuri figuuride erinevusi.

Echo

Koolitüdruk Eeva

KUI oled olnud kogu aeg hea õpilane „Kõpetajatele ja teinud emale-isale rõõmu heade tunnistustega, asub hinge pöörane kibedus, nähes, kuidas sinu klassikaaslane, kes kogu aeg oli jultunult korratu ja tunnistas teisigi jumalaid kooli ning õpetaja kõrvale, lohistades end vaevu klassist klassi, lõõb elust läbi paremini kui sina, kuna ta mõtteaparaat pole kaotanud oma funktsioneerimisvõimet...“

Oi, millise heameelega loeb Eeva neid ridu. Ta ei vihka midagi nii väga kui tuupimist. Kuidagi ei suuda ta mõista oma pinginaabrit. Kas ta tõesti on õnnelikum, et teab peast kõik füüsika keerulised valemid, ajaloo igavaad aastaarvud ja eesti keele grammatikareeglid? Vaevalt küll!

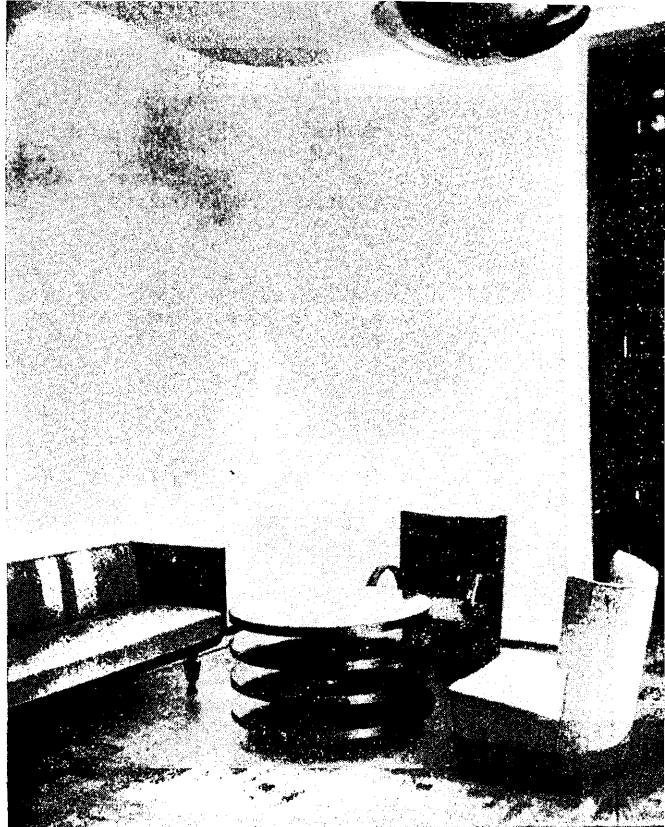
Kui Eeva saab eesti keele kirjandi eest, mida ta hommikul suure rutuga kohe puhtasse vihku kirjutab, kolme, on ta rõõm niisama täiuslik kui pinginaabril, kes saab selle eest viie, et oskab teha saksa keelest suurepärase tõlke eesti keele. Ja kui surmvaikse klassi ees loetakse pinginaabri töö ette kui eeskujulik, muigab Eeva, kes on saladuse kaasteadja ning on õnnelik, et tema pole oma õpetajaid veel kunagi petnud.

Pinginaabri pähetuupimise kohta arvab Eeva, et meie ei ela enam neis kaugetes aegades, kus raamatuid kirjutati pärgamendile ja nad olid nii kallid, et pea kasutamine tundus märksa odavam.

Säärane oli see Eeva. Oma õpetajaid armastas ta väga, olgugi et viimased tema vastu ei tundnud erilist sümpaatiat. Kunagi poleks ta suutnud neid petta või neile valetada. Ajaloo tunnis, kui Eeva nagu harilikult midagi ei teadnud, ütlesid kaasõpilased talle ette. Kunagi aga ei korranud Eeva kuulnud sõnu. Ta leidis, et see oleks alatu, petta õpetajat.

Eeva lemmikharrastuseks oli kinoskäimine. Ja kui tal järgmisel päeval tahvli juures värsimõddust aimugi polnud, oli tal küll pisut häbi, ometi mitte kahju kinoskäimisest. Suur oli aga kõikide üllatus, kui Eeva kevadel sooritas lõppeksamid eeskujulikult. Eeva oli tahtnud lihtsalt näidata, et ka tema võib õppida, kui tahab.

Ja mõne aasta pärast, kui Eeva oli saanud keeleõpetaja koha ühes keskkoolis, ei unustanud ta sugugi oma koolipõlve, vaid mõtles sageli, kuidas elas kord koolitüdruk Eeva...

Nurk naistetoast Soome parlamendihoones

Rühmitus „Elbumus“

TUNNEME neologismi „elbuma“, mis teatavasti evib tähenduse „taas-elustuma, — sündima“. Sõna „elbumus“ tähendab seega millegi taastekitamist, -elustamist või vihjab nimetatud tegevuste taotlemisele. Mille taas-elustamise pürgimus figureerib siis aga öieti nime taga „Elbumus“, mis või kes eksisteerib selle deviitsliku tiitli all, on nüüd vist küsimused, mis paljudel asjastuhvitatuil üles kerkivad seoses „Elbumuse“ nimetamise, nägemise või kuulmisega.

Aastaid, aastakümneid või isegi sadu uued generatsioonid, tõustes üles oma sisemise dialektilise dünaamika jõust täiendamaks või vajaduse korral asendamaks vanade generatsiooni tõekspidamisi ja saavutusi, on tunnendanud ennekõike enne igasuguste ratsionaliseeritud programmiliste teeside üleskerkimist, teatavat romantilist spliini, mille terk on suunatud vahetult ajalisel lähima mineviku nähete vastu, kaugemas aga näeb tihti teatavaid, mõnevõrra uutele ideaalidele vastavaid olukordi ning nii eelkõige püüab otsida oma taotludeks pidet vastavast ajajärgust. Võiks siis ligikaudu ütelda, et „Noor-Eesti“ idee (puhtformaalsest küljest küll) on antud juhul rühmituse „Elbumus“ suhtes evinud teatavat kujunduslikku väärtust, millele apelleeribki ta tähendus.

Pole aga sisuliselt mõeldav mingisuguste „Noor-Eesti“ ideede täielik, tühjendav ülekandmine uude rühmitusse. Ei, tolle aja ro-

mantikale ei leidu meil enam objekti ega vasta tolele ajale lubatud taotlute skaala avaramale tänapäevale. Ka „Siuru“ frivoolitsevat kunstikavatsuslikkust ja sensuaalsust ei või praegune, seni välditud sõja vapustus-tagajärjst puutumatu, teatava tasakaaluga uus hingeelu nautida ilma väärtuste kadudeta. Kaugele jäägu „Roheliste ja muude Momentide“, kuid samas ka „Kirjandusliku Orbiidi“, ammugi „Sanga ja Bumerangi“ kitsarajaliselt määratud perspektiivid!

Sisemise orgaanilise tervikkuse poolest avaliku tegevuse laia sektori ja kaheldamatult loodetava kujundava mõju tõttu oma generatsiooni, soovib „Elbumus“ isegi ületada „Arbujaid“, kui sellisest momendist antud juhul oleks mõtet juttu teha. Viimast põhjusil, et „Elbumus“ ise on veel noor, tema liikmed (küll pealinna kultuurihuvilise noorsoo seast ermitsevaimad kujud) arenevad õppurid ja kirjanduslikud-kunstilised ideaalid täies lõplikkuses kristalliseerumata.

Nähtused praeguses noorsoos, mille vastu „Elbumus“ kõhklematult tõstab oma parimate taassünnitamise mõega, on eelkõige tuntud vitaalsed-dünaamilised kallakud, mis on aga leidnud oma atribuudiks ühekülgsest (amerikaniseerivas vaimus) areneva tendentsi (NB! „tänapäeva noor“ = sport × tehnika × „kaine“ mõistus!). Noori tagasi juhtida vaimselt sublimeeriva ilu, altruistlikult mõjutava õigluse ja sisima, kontemplatiivse hüve poole on „Elbumuse“ üllas loosung. Loomulikem ja sundimatuid viis selliste ideede propageerimiseks on kaunite kunstide viljelemine vabana igasuguseist määravaist tendentsist ja nende võimalikult häatahtliku nautimise taotelu.

„Elbumuse“ ideede taotlemine ja vastavate alade viljastus seisab praegu järgmistes kätes: Ilmar Mikiver (mõtte algataja), Ilmar Laaban, Orvo Ast, Ivar Paulson, Kalju Oja, Olev Mikiver, Ilse Lehiste, Ea Jansen jt.

Loodetavasti suudab käesolev, ruumist olevalt küllaltki süvenematu ja fragmentaarne oludekirjeldus anda siiski teatava pildi rühmituse „Elbumus“ olemusest ja tegevusest.

Ridu TKVÜ-st

KÄESOLEVAL hooajal tegutseb Tall. Koolinoorsoo Vaimukultuurilaste Ühingu uue juhatus juhtimisel, kes valiti seekord esmakordselt eelneva semestri lõpp-poleel, andmaks uutele juhatusliikmeile kogemusi võimalustega paralleelsest tegutseda endiste, veel kooliskäivate õpilastega. Uus juhatus koosneb: esimees — Ilmar Mikiver (II gümn.), abiesimees — Lem Lehiste (Vestholmi g.), kirjur — Ilmar Laaban (II gümn.) ja kirjuri abi — Salme Kuus (III gümn.), laekur Hugo Lehesalu (Pgl. Komm. k.), varur — Stella Kiivet (Pr. Lüts.) ja ametita liige — Hilda Viires (Lenderi g.).

Ooma tegevuse tänavusel hooajal alustas TKVÜ avaõhtuga Pgl. Kommertskooli aulas 19. septembril. Osavõtt kujunes elavaks, kuna koos oli ca 50 asjashuvitatut, mis pole päris tavaline meie vaimukultuurilaste koosolekuil. Faktilise märkusena tuleks meenutada tun-

duvat tütarlaste ülekaalu, mis esialgse muljena meesgümnaasistide huvidest ja suhtumusist jättis veidi negatiivse atestatsiooni. Uue nähtusena võiks veel mainida õhtukolledži õpilaste kasvavat huvi ja osavõttu TKVÜ koosviibimisist.

Õhtu avas ühingu esimees lühikese sõnavõtuga, milles puudutati tänapäeva noore hingeelu ja vaimsete vajaduste uurimiste hädatarvilikkust ja seniste kritiseeringute revideerimisele võtmise vajadust. Lõpuks avaldas esimees TKVÜ kui noortekoondise suhtes arvamust, et ühingu on oma ülesande täitnud, kui suudab huviga kõita praktiliselt eluvajadusis ringiekslevaid noori hetkeks kontemplatiivset vaimust tunnetavaks (või väh. tunnetada püüdvaks) kultuurilise atmosfääriga seletkonnaks.

Õhtu sisuline raskuspunkt kaldus teka-vülase Kalju Oja kõnele, milles toonitati isikliku maailmavaate kujundamise tähtsust ja hüvesid. Ühingu läinudaastase kõnevõistluse laureaat kõitis seegi kord publikut, kuna kõne sisus asjaliku ülevaatlikkusega käsitledi idealismi, materialismi ja personalismi kui seni figureerinud tähtsamaid maailmavaateid, kusjuures kõneleja sümpaatia kaldus personalismile. Kahjuks esines kõnes ka teataval määral üldsõnalisi, idealiseerivaid ja pateetilisi väljendusi, mis (eriti puutuvaina kõne sisu ühiskondliku tausta ülesehitusse) jätsid saavutamata osa kooskõla.

Järgnevalt tähtsaim osa õhtu sisustamises langes lüürilisele omaloomingule. Deklameeritorid Hilja Viires (Lenderi g.) ja Vaga (III gümn.) tutvustasid publikut noorluuletajate Ivar Paulsoni (Vesth. g.), Vilma Loo (Lenderi g.), Eha Lusika (III gümn.), I. Ea Janseni (Tüt. Komm.-k.) ja Ilse Lehiste (Lenderi g.) toodanguga. Rõhutamist vääriks I. Lehiste ja I. Paulsoni vormipuhas hoiak, kuna motiivistikult oli kogu esitatu ühtlane küllalt, et deklameatoreid sundida teatavale eeleegilisele alatoonile (eriti prl. Vaga) kogu ettekantava välteks, mis ilmselt oli ülekarune näit. I. Paulsoni kui erandnähtuse ühiskondliku tendentsiga realistliku luule juures. Publiku aksepteeringu saavutas enimalt Ilse Lehiste oma lauluga „Matk“. Isiklikult kandsid oma loomingut ette Ilmar Mikiver ja Ilmar Laaban, kellel leidub teatavaid ühiseid jooni luule tunduvas intellektualiseerimises (eriti Laaban), mis tugevalt raskendab luuletuse nautimist deklamatsiooni kujul.

Proosa alal esines Olev Mikiver Orvo Asti (mõlemad II gümn.) tööga „Neli käiku“, mille psühholoogilised „käigud“ siiski jäid veidi segaseks — peamiselt ettekande viimistlematuse tõttu. Kalju Oja luges oma allegoorilise miniatuuri „Konnast, kes idioodiks sai“, mis tekitas elevust publiku seas.

Muusikalisi intermezzosid pakkus Ilmar Laaban, produtseerides klaverist D. Milhaud' „Rag-Caprice'ide“ akkorde, mille nautingu eeldused laiemas publikus olid niisama suured kui tema süvendatud luuletustegi suhtes. Õhtu lõppes prl. Saare (III gümn.) poolt esitatud J. Sibeliusse „Romance'iga“. —r.

KOOLI ELU

Tallinna II gümn.

Reaalkoolis (II gümn., prog. jne.) on käesoleval aastal võimalised funktsioneerima kõik samad ringid, mis mineval aastalgi. Peakosolekuid peeti esimese kolme nädala jooksul, kusjuures esimesena sai sellega maha muidugi Spordiring ja viimasena — Kirjandusring.

On juba võimalik saada kaunis selget pilti kõikidest ringidest.

Kirjandusringi k. a. esimeheks on Ilmar Mikiver. Talle sekundeerib J. Laaban ja juhatus koosseisus O. Mikiver, O. Paju, A. Ots ja O. Ast. Revisjonikomisjoni valiti J. Miilen, A. Rõuk ja P. Solba. Peakosoleku kohta võib protokolliraamatust leida järgmise märkuse: „Malnitses 19 isikut, neist kirjandushuvilisi umbes seitse. Koosolek kujunes väga tormiliseks.“

Ringil on tegevuskavas kirjandus- ja referaatõhtute pidamine, „Realisti“ väljaandmine ja näidendite lavastamine koolipeoks. „Realisti“ kavatsetakse anda välja veidi suuremana ja mitmekesisemana läinudaastasteist numbreist. Ta toimetuse moodustavad O. Ast (päätoim.), J. Mikiver, O. Mikiver ja J. Laaban.

Kirjandusringi juures töötab näitesektsioon, mille esimeheks on A. Ots.

Muusikaringi elujõulisuse tagavad kolm orkestrit koolis: sümfoonia-, puhkpillide- ja jazzorkester. Esimeheks ringis on Ilmar Laaban, abiesimeheks Laansoo. Juhatusse kuuluvad Miilen, Rõuk ja Jehe ja revisj.-komisjoni — Jürindi ja Parm.

Ringi tegevust demonstreerivad parimini eelmained orkestrite esinemised, kuid kavasse kuulub ka referaatõhtuid. „R“ band korraldab perioodiliselt tantsuõhtuid koolis. Nimetatud bandis mängivad Laaban, Miilen, Laansoo, Kuum, Sepp, Jürindi, Juštšuk, Rõuk ja Tark. Sümfoonia- ja puhkpillide k. a. koosseisud pole veel selgunud.

Spordiring võib juba vaadata tagasi kaunis edukale debüüdile. TKSÜ ujumise esivõistlusil tuli B-kl. meistriks 100 m seliliujumises O. Johanson ja kahekordseks meistriks C klassis Oravas, kes võitis 50 m vabalt ja 50 m selili. TKSÜ tennisemeistriks tuli A klassis Veensalu. Teatejooksuvõistlusil tuli 10×400 m esimeseks Majandusliku Erikooli meeskond ja teiseks II gümn. meeskond. Spordiringi juhatusse kuuluvad Vimmsaare, Laidvee, Kreutzberg ja Kaselaan, esimeheks on Erich Pilliroog. Temal on ringi tuleviku kohta ainult üks kavatsus: võita!

Laskuring on kitsas koondis, kuhu võetakse liikmeks vaid neid, kes on lasknud välja II laskurklassi normi.

Maleringi esimeheks on Ants Sepp. Juhatuses figureerivad Rekan (abiesim.), Post ja Parm. Oktoobri alul korraldatakse kooli esivõistlused males (kahe grupis: gümn. ja keskkool).

Gustav-Adolffi gümn.

Gustav-adolfflased tegutsevad äsjaremonditud ruumes suure hooga. Opilasringid on enamuses juba peakosolekud pidanud, mistõttu on enam-vähem selgunud uue tegevusaasta kavatsused.

Spordiring valis uue juhatus järgmiselt: esimees E. Uuehendrik; abiesimees A. Luuk; sekretär R. Reose; varur E. Truusõõt; laekur I. Paalme; ametitu V. Vasur. Hooldajaks on hr. R. Viimar.

Eeloleva aasta tegevuskavas on energiline osavõtt TKSÜ üritusist. Eelmise aasta eeskujul tahetakse kutsuda sõprusvõistluseks mõni kool väljaspool Tallinat (Narva gümn.). Korraldatakse hoogsat treeningut.

Liikmeid on ringil 150. Tuleb märkida elavat osavõttu, meeolurikast tahet tegutsemiseks ning kindlat lootust edukaks esinemiseks.

Ringil puuduvad küllaldased spordivahendid. Raskuseks on praegu ka see, et võimalik ei saa treeningtundideks kasutada.

Laskuringi juhatuses figureerivad: E. Uuehendrik, V. Vasur, E. Kama, H. Mäe, K. Veelend ja E. Truusõõt. Hooldaja on hr. ltn. E. Kaivo.

Tahetakse tõsta gustav-adolfflaste laske- tasapinda võistluste ja harjutuste korraldamise näol. Kavatsusel on referaat- ja vaidlusõhtute korraldamine laskeasjanduse ja riigikaitsealal.

Liikmeid on 60.

Tunda annab siselaskeraja ja üldse laskeraja puudus kooli juures.

Loodusteadusliku ringi juhatus on järgmine: esimees H. Männik; abiesimees V. Jaanusson; sekretär H. Jürman; laekur R. Männil; ametitu O. Sternbeck. Hooldajaks on hr. V. Peet.

Kavatsusel on referaatide, ekskursioonide ja kursuste korraldamine. Tahetakse toime panna ka loodusteadusliku võistlustöö.

Liikmeid eksisteerib 60. Osavõtt elav.

Kultuuriring „Koit“ pole veel k. a. oma peakosolekut pidanud.

Muuseas: Gustav-Adolffi gümn. võitis teatejooksuvõistlusil 20×100 m. teatejooksu karika jäädavalt!

H. Treffneri gümn.

Hugo Treffneri Gümnaasium (HTG) jõuab 7. dets. s. a. oma 55-ndasse eluaastasse. Organiseeritud õpilaskonnal on aga tänavu 14. aastapäev, kusjuures üksikud õppurite koondised, nagu Karskus- ja Malering, tegutsesid juba varem.

1938/39. õppeaastal eksisteerivad järgmised HTG allorganid: Kunsti-, Klassika-, Humanitaar-, Karskus-, Male-, Spordi-, Dramaatiline-, Usulis-eetiline-, Muusika- ja Matemaatika-Füüsika-Loodusteadusering.

Noorim neist on Kunstiring, mille asutasid 22. nov. 1937. a. õpilased P. Martinsen, H. Ambre ja H. Kuulman.

Ringi hooldajaks on kunstnik Ed. Ahas ja ringi tegevust juhib tänavu asutaja-liige H. Kuulman.

Teatavasti on HTG ainuke kool Eestis, kus õpetatakse ka klassilisi keeli.

Vastavahuvilised õpilased on koondunud 1936. a. õpilase Haovainu poolt asutatud Klassikaringi.

Ringi tegevus on olnud väga intensiivne. On korraldatud mitmeid referaate ja loenguid meie tuntumate teadlaste osavõtul.

Suuremate üritustena loodetakse: 1) välja anda kooli kunstivaranduste kataloog ja 2) korraldada 1939. a. kevadel kunstinäitus, kus esineksid nii HTG, kui ka teiste Tartu koolide parimad õppurid joonistamise alal.

1938/39. õ-a. juhib Klassikaringi tegevust Olev Koppa.

J. Vestholmi gümnn.

1937/38. õppeaastal tegutsesid J. Vestholmi gümnaasiumis 5 õpilasingi. Need olid: Humanitaar-, Spordi-, Lennu- ja Malering ning Kooperatiiv. Hum.-ringi juhatusse kuulusid: I. Paulson (esimees), J. Kross, K. Mandri, H. Lagus, L. Lehiste ja R. Raid. Peeti referaat- ja vaidlusõhtuid ning deklamatsiooni-, luule-, novelli- ja kõnevõistlus. Dekl.-võistluse võitis H. Grünthal (V k.-kl.), kõnevõistluse J. Kross (II g.-kl.); novellivõistluse I. Paulson (V k.-kl. kl.), novellivõistluse Jaan Kross. Ringi vanemaks oli hr. Sirk. Spordiringi juhatusse kuulusid: Kilgas (esimees), Kallo, Saaristo, Andrusson, Viilep, Jõerüüt ja Kütti. Ringi edukamatest sportlasist olgu mainitud: R. Paulson (jäähokis rahvusmeeskonnas), H. Lagus (ujumises rahvusmeeskonnas), H. Saaristo (TKSÜ suusameister) ja veel Viilep, Ritsberg, Tikenberg ning Järver. Spordiringil oli 102 liiget, ringi vanemaks oli hr. Grünberg. Maleringi juhatusse kuulusid Kross, Kargaja ja Külvand. Kooli malemeistriks tuli Lehiste. Lennuringi tegevus seisnes kursustest ning võistlustest osavõtmises. Ringi juhatas õpil. Linnamägi.

Prantsuse lütseum

Kultuuriring alustas oma tegevust 1933. a. Aasta-aastalt laienes ringi tegevus, asutati seksioone, nagu matemaatika-loodusteaduse ja prantsuse keele seksioonid. Mõõdunud hooajal kutsuti ellu ka male seksioon, õhutatuna meie õpilaste edust simultaanmängus P. Kerese vastu. Eriringina tegutseb kooli juures Spordiring.

Kultuuriringi vanemaks on juba mitmendat aastat eesti keele õpetaja hr. P. Viies. Juhatusse kuuluvad P. Aarne, R. Merits, N. Lossmann, J. Kiivet ja A. Arder.

Kultuuriringi tähtsamaid ülesandeid peale referaatõhtute korraldamise on kooli ajakirja „Lumeni“ väljaandmine.

„Tuleviku Radadele“ uus nimi!

„Tuleviku Radade“ Tallinna õpilasesindajate koosolekul kerkis teravalt üles ka „Tuleviku Radadele“ uue nime valimise küsimus. Leiti nimelt, et senine nimi on liiga abstraktne, luuleline ja tähenduseltki vähepakkuv. Pealegi peaksid käesolevas numbris asetleidnud niinähti sisuliselt kui ka välised muudatused ka üldemblemilt leidma endale uue väljenduse.

Ajakirja toimetusele pöördub nüüd kõikide õpilaste poole — aidata leida „Tuleviku Radadele“ uus ja senisest sobivam nimi! Nimekavandid tulevad avaldamisele järgmises (novembrikuu) „Tuleviku Radades“, kusjuures ühtlasi avaldatakse lähemad tingimused asetleidva nimevõistluse suhtes.

Kuidas kirjutada kaastööd?

Kõik „Tuleviku Radade“ toimetusele adresseeritud kaastööd tulevad kirjutada puhtalt ja selgelt (soovitatav masinakiri) poogna ühele küljele (teine pool jääb puhtaks!). Samuti tuleb silmas pidada ruumi paranduste jaoks, milliseks otstarbeks tuleb kindlasti jätta kahepoolne äär.

Autori nime, kooli ja elukoha, samuti toimetusele määratud osa, võib kirjutada kaastöö viimase lehe puhtale poolele (kui ei taheta lisada erikirja).

Igal juhul tuleb pidada silmas, et kaastööd, mis ei kuulu avaldamisele, alal ei hoita. Kaastöö saadetakse tagasi ainult autori selgekohasel soovil; sel juhul tuleb aga kogu saadetisele lisada mark.

Koolide ajakirjad

Saatke oma nr.-id „Tuleviku Radade“ toimetusele tutvumiseks!

Novembrikuu „Tuleviku Rajad“

„Tuleviku Radade“ novembrikuu number ilmub samas formaadis kui käesolevigi nr. (32 lk. + kaaned) 15. novembril.

Kaastöö sellele numbrile saata hiljemalt 25. oktoobriks aadressil: „Tuleviku Rajad“ toimetusele, Lembitu 19 — 2, Tallinn.

Samuti tulevad avaldamisele käesolevast numbrist ruumipuudusel välja jäänud mitmed kooli elu ja õpilaste isegevust käsitlevad kirjutused.

„Tuleviku Radade“ toimetuse vajab
ILLUSTRATOREID
ja
AJAKIRJA FOTOREPORTERIT
Teat. toim. aadressil.

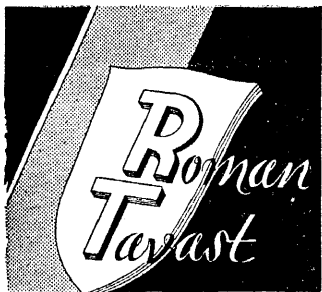
TOIMETUS: Tegevtoimetaja: Robert Rebas. Vastutav toimetaja: Oskar Parlo.

Toimetuse nõukogu: (komplekteerimisel). Ajakirja toimkonnad: igas gümnaasiumis kolm (keskkoolis kaks) õpilasesindajat + õpetaja: (komplekteerimisel).

VÄLJAANDJA: Eesti Keskkooliõpetajate Kogu. Ajakiri ilmub 9 korda aastas (iga õppekuu 15. kuupäeval). Tellimise hind: kr. 2 aastas, üksiknumber 25 senti. Toimetuse aadress: „Tuleviku Rajad“, Lembitu 19 — 2, Tallinn (telef. 453-26). Talituse aadress: „Tuleviku Rajad“, Tatari 21-a, Tallinn (telef. 444-81).

Trükikoda „Estotrükk“ Tallinn, S. Karja 8. 1938.

VAÄRTMETALLASJADE
& MÄRKIDE TEHAS

PÄRNU MAANTEE 20 TELE-452-79
FON 452-79

Valmistame

võistlemata headuses

koolide lõppmärke

*Raamatud
Kirjutustarbed
Joonestus- ja
maalimistarbed
Paberikaubad
Trükitööd
Kõitetööd
Kunst-nahatööd*

Oma kirjastus — Pealaod

POSTIMEHE

raamatu- ja kirjutus-
materjali kauplus

Tartus, Suurturg 16, tel. 2-50

Raamatuid iga teaduse alalt, eriti
välismaa kirjandust

saksa, vene, prantsuse ning
inglise keeltes

**ilukirjandust,
kooliraamatuid,
raamatuid noorsoole**

Kodu- ja välismaa ajakirjade ja
raamatute tellimiste kiire ja kor-
ralik täitmine

Nõudke hinnata prospekte ja teadaandeid
uudiste kohta. Järelepärimistele vastame
viibimata.

RAAMATUKAUPlus

F. WASSERMANN

Pikk tän. 7, tel. 433-48

Moodsate tantsude kursused

H. KÜTTIM

riiklikult dipl. tantsuõpetaja

Vene tän. 20, telefon 448-96

Käesoleva tantsuhooaja algul olin Londonis ja Pariisis, tantsuspordi keskustes, kus tutvusin ja täiendasin end 1938/39. a. tantsukavaga Jos. Bradley ja Henry Jacques'i juures Londonis inglise stiiliga ja uute sammudega.

Kavas algupärane inglise uudistants **Lambeth Walk**

Erikursused **Eesti rahvatantsudes, Viinivalsis, Čardasis ja Masurkas**. Õpetus gruppides ja üksikult. Osakonnad üle kogu Eesti. Grupid algajaile ja edasijõudnuile, kooliõpilastele ja vanemalistele erigrupid

Hea on õppida

*meilt ostetud koolitarvetega.
Meilt saate kõike, mida vaja-
te koolis ja kodus õppimisel*

K-ü. „Rahvaülikool“

TALLINN, HARJU 48, PÄRNU M. 10

Kõik

koolitarbed

leiate Teie alati suures
valikus odavate hindadega

K.k.ü. „Töökoolis“

Tallinnas, Pärnu mnt. 28

Rakveres, Tallinna t. 24

Õppetarbeid

kooskõlas õpetajate ja õpilaste soovidega valmistatakse ajakohaselt sisustatud ETK tehaseis

ETK koolivihud, vesivärvid „Vikerkaar“, ETK kooliranitsad, portfelligid ja tindid

**on parimad kaaslased
edukal õppetööl**

Müügil ühiskaupluses ja koolitarvete müügikohtades

„Fotograafia õpperaamat“

J. ja P. Parikas. V ümbertöötatud ja tunduvalt täiendatud trükk, heal paberil, sisuselgitavate piltidega on ainuke ja täielik foto õpperaamat Eestis

„Foto-amatöör“

J. ja P. Parikas IV trükk. Hädatarviline ja praktiline õpetus algajatele foto-amatööridele

„1-6e tunniga fotograafiks“

J. ja P. Parikas. Sisaldab kõige vajalisemaid algtehteid igale aparadi ostjale

**Uued trükid ilmuvad aasta-
vahetusel**

Modne fotoateljee

tuntud fotomeistrite juh-
timisel, suurim pildi-
kirjastus, rikkalikem
ülesvõtete-kogu Eestist

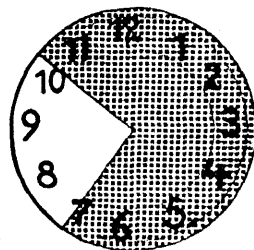
FOTOKIRJASTUS

Parikas

(Meisterfotograafid)

TALLINNAS, KUNINGA T. 1

Hind 25 snt.

PÜHENDAGE

OMA VABA AEG ENESE-
ARENAMISELE, LUGEDES

KIRJANDUST

KIRJUTUSMATERJALE,
KOOLIRAAMATUID,
KOOLITARBEID,
JONISTUS- JA
MAALIMISTARBEID,
PABERIKAUPU,
KANTSELEITARBEID
JNE. JNE.

PÄEVALEHE

SOOVITAVAD SUURES VALIKUS

RAAMATUKAUPLUSED
TALLINN, S. KARJA 23 • PIKK 2

LASTE RÕÕM ON LASTELE KASVATUSLIKUKS ALUSEKS

ILMUB KORD KUUS